

POSAO ***** NARODU

NEZAVISNI MONITORING
PROVEDBE I EFEKTIVNOSTI
"REFORMSKE AGENDE ZA BOSNU I
HERCEGOVINU ZA PERIOD 2015-2018."

STANJE NACIJE

IZVJEŠTAJ #2

NEZAVISNI MONITORING PROVEDBE I EFEKTIVNOSTI
REFORMSKE AGENDE ZA BOSNU I HERCEGOVINU ZA PERIOD 2015-2018.

STANJE NACIJE

IZVJEŠTAJ BROJ 2

Sarajevo,

20.05.2016.

Izdavač:

Centri civilnih inicijativa (CCI)

www.cci.ba

Autori:

mr.sci. Adis Arapovi

Ismar Hota, dipl. oec.

Zoran Adžaip, dipl.ing.

Razvoj metodologije i supervizija:

Prof.dr. Adisa Omerbegovi Arapovi

Doc.dr. Amer Demirovi

Ovim putem izražavamo zahvalnost institucijama i pojedincima koji su profesionalano, adekvatno i blagovremeno odgovorili na upite istraživača kog tima u procesu prikupljanja informacija i zvaničnih podataka potrebnih za izradu ovog izvještaja. Ovdje ističemo posebno profesionalan pristup Visokog sudskog i tužilaštva, a, Poreske uprave Federacije BiH i Agencije za statistiku BiH.

Više informacija o kampanji „Posao narodu“ kao i o monitoringu provedbe i efektivnosti Reformske agende za Bosnu i Hercegovinu 2015-2018, dostupno je na adresi:

www.posaonarodu.ba

SADRŽAJ

1. UVOD	6
2. METODOLOGIJA	7
3. SAŽETAK IZVJEŠTAJA	12
3.1. REALIZACIJA REFORMSKE AGENDE – PROCES IMPLEMENTACIJE I PROCES MONITORINGA	1\$
3.2 Efektivnost usvojenih mjera - ključni indikatori po oblastima Reformske agende	13
3.2.1. Poslovna klima i konkurentnost	13
3.2.2. Tržište rada	13
3.2.3. Socijalna politika i reforma penzionog sistema	13
3.2.4. Reforma javne uprave	14
3.2.5. Javne finansije, fiskalna politika i održivost	14
3.2.6. Vladavina prava i dobro upravljanje	14
4. PREGLED INDIKATORA	15
4.1. KVANTITATIVNI PREGLED REALIZACIJE MJERA IZ REFORMSKE AGENDE (do 30.04.2016.)	15
4.1.1. Pregled realizacije Reformske agende na kantonalmom nivou	17
4.2. PREGLED INDIKATORA ZA MJERENJE EFEKTIVNOSTI REFORMSKE AGENDE	17
4.2.1. Oblast: Poslovna klima i konkurentnost	17
4.2.2. Oblast: Tržište rada	21
4.2.3. Oblast: Socijalna politika i reforma penzijskog sistema	27
4.2.4. Oblast: Reforma javne uprave	29
4.2.5. Oblast: Javne finansije, poreska politika i fiskalna održivost	31
4.2.6. Oblast: Vladavina prava i dobro upravljanje	36
5. PRILOZI	42
5a. AKCIIONI PLAN VIJEĆE A MINISTARA BIH	42
5c. AKCIIONI PLAN VLADE RS	45
5b. AKCIIONI PLAN VLADE FEDERACIJE BIH	49
5d. REFORMSKA AGENDA ZA BOSNU I HERCEGOVINU 2015-2018	52
5e. Odgovor Poreske uprave RS na Zahtjev za slobodan pristup infomacijama o poreskim dugovanjima	59

1. UVOD

Tokom 2014. godine, na inicijativu Ureda specijalnog predstavnika Evropske unije u Bosni i Hercegovini, generiran je tzv. „Sporazum za rast i zapošljavanje“ (Compact for Growth), nastao kao paket preporuka tzv. „Forum za prosperitet i zapošljavanje“. Ovaj forum, tokom nekoliko mjeseci, okupio je reprezentativan skup predstavnika doma ih institucija, privrede, civilnog društva i meunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini (BiH), sa zajednim ciljem da se postigne konsenzus o nužnim reformama u nekoliko oblasti javnih politika. Inauguracijom tzv. „Britansko – Njemačke inicijative“, koja je potom transferirana u inicijativu Evropske unije (EU), za ubrzani put Bosne i Hercegovine ka kandidatskom statusu, određeni politički uslovi za stupanje na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SAA), prestali su biti primarni, a nivo spremnosti domaće politike vlasti na provođenje reformi uspostavljen je kao kauzalni instrument integracijskog procesa, kao i podrške meunarodne zajednice tranzicijskim reformama u BiH.

Sporazum za rast i zapošljavanje, kao konceptualni okvir reformi potrebnih Bosni i Hercegovini kako bi se znajujo stabilizirale ekonomsko-socijalne prilike, unaprijedio ekonomski rast i razvoj, te poboljšao životni standard građana, bio je uvertira za iniciranje preciznog i obuhvatnog paketa reformi sadržanih u, po etkom 2015., usvojenoj Izjavi Predsjedništva BiH, koju su javno iskazanom podrškom i potpisom njihovih lidera, parafiralo 14 vodećih parlamentarnih stranaka u BiH. Naknadnim preciziranjem odredaba Izjave, ista je preinamena u dokument „Reformska agenda za Bosnu i Hercegovinu 2015. - 2018.“, koja je zvanično usvojena u Vijeće ministara i vladama entiteta u periodu juli - septembar 2015. godine. Vlade su se obavezale da imperativne i ciljeve iz Agende pretekuju Akcione planove, što je ubrzo i učinkeno, pa su u periodu avgust-oktobar, usvojeni Akcioni planovi na nivo BiH, Federacije BiH (FBiH) i Republike Srpske (RS). Istu obvezu preuzele su i kantonalne vlasti u Federaciji BiH.

Svrha Akcionih planova jeste da kroz konkretnе zakonodavne i druge mјere, osiguraju provođenje na ciljeva i ciljeva sadržanih u Reformskoj agendi, sa zadatkom zaustavljanja negativnih ekonomskih trendova, pokretanja procesa rehabilitacije i modernizacije ekonomije, podsticanja održivog, efikasnog, socijalno pravednog i ravnomjernog ekonomskog razvoja, otvaranja novih radnih mјesta, povećanja i pravilnog usmjeravanja socijalne zaštite, stvaranja povoljnog i pravednog socijalnog ambijenta, vladavine prava i nulte tolerancije korupcije.

Smatrajući Reformsku agendu najobuhvatnijim i najvažnijim poslijeratnim paketom reformi koje najdirektnije mogu utjecati na život građana BiH, Centri civilnih inicijativa (CCI) pokrenuli su program u sklopu kojeg se provodi monitoring provedbe i efektivnosti Reformske agende. Namjera CCI-a jeste da konstruktivno doprinese naučno utemeljenoj evaluaciji i vrjednovanju implementacije mјera sadržanih u Reformskoj agendi, te – mnogo važnije – da osigura empirijski dokazive procjene i nalaze o efektima koje Agenda donosi u kontekstu dugo očekivanih reformi i poboljšanja životnog standarda građana. Sa željom da naglaši važnost i obuhvatnost reformi koje BiH nužno mora provesti u kratkom vremenoskom roku, ovaj izvještaj nosi ambiciozan naslov „Stanje nacije“. Zašto? Reformska agenda, uprkos dominantnom mišljenju šire javnosti, predstavlja mnogo dublji i mnogo širi okvir od ekonomsko – socijalnih reformi. Na ciljevi Reformske agende zadiru u ideološke vrijednosti, historijsko nasljeđe i politike svjetonazore, kako onih koji vladaju, tako i onih kojima se vlasti. Zato je želja CCI-a da kroz monitoring ovih reformi prati, mjeri, dokazuje, unaprjeđuje i ubrzava tranzicijske, mentalitetske i kulturološke reforme koje građani BiH i društvo u cjelini, ni nakon 25 godina tranzicije – još u vijek nisu prošli.

2. METODOLOGIJA

Monitoring provedbe i efektivnosti Reformske agende, dio je kampanje „Posao narodu”, koju CCI provodi s ciljem učešća u iniciranju, donošenju, provedbi i monitoringu ključnih ekonomskih reformi i ubrzavanja EU integracijskog procesa BiH. Pored navedenog, svrha monitoringa jeste da javnosti na jednostavan način interpretira važnost, principe, domet, efekte i procedture donošenja i provedbe mjera sadržanih u Reformskoj agendi.

HŠef[4ae] W: WdUWah[W Seh[ha_ Sg bdaUg bdefgbS` S7hdabe] a\g` [NbdZhSf[Még aTShWW] aWéW[g -[da] Z Wya` a_ e] Zt eaU[S^ Z [VdgY[Z dWad_ [g aTŠef[dWg] U[WSh` Wbafda= Wg` SbdWW` S bae`ah` aY S_ T[WfS ae[Ygd` S aVqphae[badW] Z eferW_ S [Sh` Z X` S` e[S] dSU[a` S] SU[W] W] Se` aef[Sh` WgbodShWfW hSVSh` WbdShS@SvhSp` N[U^ah[Z dWad_ [WgTd ShS` WWya` a_ e] aY dSeſte_ S` WW` WSbaeWVaef[baV] S` WefabWS] f[h` aY [I SbaeWVaY efS` ah` [-fhSbodShW` WdSebaVWMeaU[S^ Wba_ a [fVžMetodologija monitoringa provodi enja pobrojanih reformi temelji se na tri glavna metodološka pristupa, predstavljena u dva glavna dijela Izvještaja.

Prvi metodološki pristup podrazumjeva korištenje kvantitativnih metoda za izračun provedbe akcionalih planova na nivou države i entiteta. Kvantitativni monitoring podrazumjeva praćenje realizacije pojedinačnih akcionalih planova tri navedene instance, kao i prateće kumulativne realizacije sva tri akciona plana. GebaefShWeg fq[_ WdVaVa'a-] WhSqSTW] a\ S eWgfh gW [ha dS] SU[W3] U[a` Z b'S ahS bfgW_] SfWad] SU[W Sfi_ Wd gehaWSt Tfi_ Wd g bdaUWgqf Ufi_ Wd` [WgehaW Sž@ShWW] hSqST/S_ gebaefShWeg **2 primarna indikatora dS] SU[WdWad_e] WSYWVW**

#fidWS] SU[Sb/S [dS [Z_ Wd g fdW[dS a_ [hWfS\ a_ bWdVaVg I SehS] [aV fd[haSbaW] S` a/g aha_ e'g Sg 4: t84: tDefi
\$fidWS] SU[Sb/S [dS [Z_ Wd g fdW[dS a_ [hWfS\ a_ bWdVaVg I SehW [haWSYdWf a-

A hS\bch[_ WdVaVa'a-] [bdefgb bd_ Sd a WTSI [dS` S bds Wg` [haS bdhWTW3] U[a` Z b'S ahS DWad_e] WSYWVW Va] WdVgY[_ WdVaVa'a-] [bdefgb TSI [dS` S bds Wg` WdVgY[h` aef[_ Wd [DWad_e] WSYWVW S g` SbdWW` g Wya` a_ e] Zt eaU[S^ Zt efffgU[a` S^ Zt VdgY[Z b[fS` Sava` S SSI SpjhafYd S` S4: ž

Prilog 1 ovom Izvještaju, Akcioni planovi za provedbu Reformske agende, daju pregled svih paniranih mjera, uz pojedinačne podatke o realizaciji istih.

Drugi metodološki pristup, porazumjeva korištenje sekundarnih podataka (tj. podataka koji su već kolektirani i javno dostupni). To su podaci međunarodno priznatih metodologija mjerenja ekonomskih, poslovnih, socijalnih, regulatornih i drugih karakteristika određene države, kao jedan paket izvora, te podaci domaćih institucija, kao drugi paket izvora za formiranje sekundarnih indikatora.

U prvom redu, kao **prvi paket sekundarnih indikatora** ovdje su korišteni tzv. Maastricht kriteriji konvergencije. =dfW[d] a` hWdWU[WbdWefSh^Sg Wya` a_ e] Wge`ahWgfd WdWGYahada_ a 7hdabe] a\g` [V#++\$1#++%f] a\ S eWbdaUW` g WdWad_ ` aefVdShS` S` [US7G I Sg Wg fdWa\Wd [Wya` a_ e] W_ a` Wsd Wg` WdW Wd e\WWS Wd[d] dfW[d] aV` aef a **prva četiri sekundarna indikatora ove metodologije:**

#fh[ea] efWbW efST[^ aef[U\WS-

\$iefabS [XSU\W Wé_ \WT[f[hWSaV #` . g aV` aeg` Sefabg [XSU\Wg fq[VphShW 'S` [U\TG e` S\efST[^ N_ U\WS_S-

%FT[gVpbWe] [VW\Uf` Wé_ \Wl` ae[f[h[-WáV%` 46BžS\Sh` [VgY h[-WáV("` 46Bž-

&f` a_ [S^ WwgYada` W]S_Sf WefabW Wé_ \g l` ae[f[h[-WáV \$` g aV` aeg` S]S_Sf WefabWfd[VphShW 'S` [U\TG e` S\]ba_ efaba_ [XSU\W

=dfW\N] a` hW\WU[Wbd_ Sd a _ S] dW\ya` a_ ej Wbd[dVWbal` Sf[eg []Sa] dfW\N bdT\pShS` \S bS W S 4: aV [gl W\ WhSp` aef[VSfa] a_ bdWbd[efgb` aY bW\VaVSW\ a` ef[dsh[ea] [` ha] a` hW\WU[WbdS_ ah[Z] dfW\Sž

Drugi dio sekundarnih podataka, tj. indikatora preuzeti su iz obuhvatne metodologije Svjetske banke (WB) iz njihovog programa „Ease of Doing Business“, pri čemu je većina ovih indikatora integrirana u metodologiju monitoringa kako bi se pratile promjene u poslovnom okruženju. **Novih 10 sekundarnih indikatora koji se prate su:**

1) Pokretanje biznisa;	6) Zaštita manjinskog vlasništva;
2) Izdavanje građevinskih dozvola;	7) Plaćanja poreza;
3) Dobijanje električne energije;	8) Prekograni na trgovina;
4) Registracija vlasništva;	9) Izvršenje ugovora;
5) Dobijanje kredita;	10) Rješavanje nesolventnosti.

Treći dio sekundarnih podataka, iz kojih je generirano ukupno **23 indikatora**, preuzeti su iz obuhvatne metodologije Svjetskog ekonomskog foruma (WEF), koji su za razliku od indikatora Svjetske banke, mnogo širi, inter-sektorski i obuhvatniji:

1) Efektivnost antimonopolske politike;	13) Bruto nacionalna štednja, % BDP-a;
2) Ukupna stopa poreza (% dobiti);	14) Inflacija, godišnji promjene;
3) Broj procedura za pokretanje biznisa;	15) Javni dug, % BDP-a
4) Uvoz kao postotak BDP-a;	16) Preusmjeravanje javnih sredstava;
5) Zrelost kupaca;	17) Povjerenje javnosti u političke partije;
6) Infrastruktura;	18) Nepravilne isplate i mita;
7) Odnos poslodavac – radnik;	19) Nezavisnost sudstva;
8) Fleksibilnost odreditivanja plata	20) Favoriziranje u odlukama državnih službenika;
9) Lako zapošljavanja i otpuštanja;	21) Rasipništvo javne potrošnje;
10) Nepotrebni troškovi;	22) Transparentnost donošenja odluka;
11) Uticaj poreza na podsticaj za rad;	23) Organizirani kriminal;
12) Balans budžeta vlade, % BDP-a;	

U ovom segmentu korišteni su i podaci Transparency International-a za **još jedan sekundarni indikator**:

- 1) Indeks percepcije korupcije;

Četvrti dio sekundarnih indikatora korištenih u drugom dijelu metodologije su podaci dobijeni vlastitim istraživanjem i ukrštavanjem, jer nigdje u ovom obliku nisu integralno predstavljeni. Iako u najvećem dijelu jesu standardizirani podaci, ipak su metodološki autentični indikatori kojima se primarno teži proširiti lista indikatora u svrhu pouzdanijeg mjerjenja efektivnosti Reformske agende.

Ovdje spada **20 dodatnih primarnih indikatora**, razvrstanih po nivoima i entitetima, te vremenskom intervalu od dvije do šest godina, gdje god su podaci to dozvoljavali:

- 1) Udio investicija (FDI) u BDP-u;
- 2) Neto dohodak *per capita*;
- 3) Vrijednost industrijske proizvodnje;
- 4) Odnos deviznih rezervi i novčane mase;
- 5) Odnos nekvalitetnih kredita i ukupno plasiranih kredita;
- 6) Stopa inflacije;
- 7) Budžetski deficiti;
- 8) Javni dug i zaduženost *per capita*;
- 9) Odnos depozitnih rezervi i isplata osiguranih depozitata kod AOD;
- 10) Cijena potrošačke korpe;
- 11) Broj i stopa zaposlenih i nezaposlenih;

Zbirno, ova metodologija podrazumjeva korištenje približno 60 indikatora, te njihovog međusobnog ukrštavanja, radi dobijanja novih pokazatelja.

Treći metodološki korak ili pristup podrazumjevao je uvezivanje pobrojanih indikatora sa oblastima Reformske agende, a to su:

- 1) Javne finansije, fiskalna politika i održivost;
- 2) Poslovna klima i konkurentnost;
- 3) Tržište rada;

Svaki indikator dodjeljen je odgovarajućoj oblasti Reformske agende, čime se dobilo empirijsko uporište za dokazivanje efektivnosti mjera iz akcionalih planova. Tabela 1, daje pregled oblasti Reformske agende i pratećih indikatora korištenih za procjenu efekata reformi i stanja u zemlji.

Veći dio kvalitativnih indikatora tretiran je u vremenskom intervalu od 2010. do 2016. godine, gdje god je to bilo moguće. Datum 15.07.2015., kao vrijeme donošenja Reformske agende uzet je kao nulli, pa se mjerjenje efektivnosti postiže kompariranjem podataka iz prvog kvartala 2016. sa pomenutim periodom 2015., gdje god je to metodološki koherentno.

Dio podataka nije dostupan za 2015. ili prvi kvratal 2016. godine, jer nadležne institucije te podatke objavljiju naknadno, iako sa velikim vremenskim odmakom. Dio podataka iz sekundarnih izvora takođe nije dostupni, jer u nekim godinama ovi izvori nemaju podatke za BiH (npr. WEF za BiH za 2014. godinu). Ipak, ovi nedostaci ne narušavaju značajno pouzdanost podataka.

Rezultati istraživanja su dominantno prikazani grafi ki, uz kraće, ali neophodne napomene, pojašnjenja i/ili interpretacije za koje je procjenjeno da su od koristi za itaoca. Većina pokazatelja i nalaza nije iscrpno interpretirana, zbog jednostavne namjere da pokazatelji autonomno govore sami za sebe. Svaki od grafičkih prikaza predstavlja materijal za ozbiljne i široke debate o uzrocima, posljedicama i načinima unaprjeđenja politika, prakse i ishoda. Ovaj izvještaj ima upravo to za krajnju svrhu – da bude oruđe da optimizaciju reformi, te dokaz uspjeha ili neuspjeha u poboljšanju ukupnog ekonomsko-socijalno-pravnog ambijenta u BiH.

Primarno i sekundarno istraživanje provedeno je u periodu oktobar 2015. – maj 2016. Svi podaci, odluke i mјere doneseni ili objavljeni nakon 01.05.2016. nisu uzeti u razmatranje, ali će biti predmetom analize u narednom periodu.

Tabela 1. PREGLED KVALITATIVNIH INDIKATORA PO OBLASTIMA REFORMSKE AGENDE					
Poslovna klima i konkurentnost	Tržište rada	Socijalna politika i reforma penzionog sis.	Reforma javne uprave	Javne finansije, fiskalna politika i održivost	Vladavina prava i dobro upravljanje
Pokretanje biznisa str. 18	Odnos poslodavac – radnik str. 21	Broj penzionera i prosječna penzija str. 27	Udio plata u javnim budžetima str. 26-29	Balans budžeta vlade, % BDP-a str. 32	Indeks percepcije korupcije str. 37
Izdavanje građevinskih dozvola str. 18	Fleksibilnost određivanja plata str. 21	Odnos broja penzionera i broja zaposlenih str. 28	Udio zaposlenih u javnim uslugama u ukupnom broju zaposlenih str. 29	Bruto nacionalna štednja, % BDP-a str. 32	Podignute optužnice za privredni kriminal i korupciju str. 38
Dobijanje električne energije str. 18	Lakoća zapošljavanja i otpuštanja str. 21	Cijena i pokrivenost potrošačke korpe platom i penzijom str. 26-27	Omjer plata po sektorima str. 25	Javni dug,% BDP-a str. 32	Presude za privredni kriminal i korupciju str. 39
Registracija vlasništva str. 18	Nepotrebni troškovi str. 21			Odnos deviznih rezerve, novčane mase i depozita u bankama str. 37	Preusmjeravanje javnih sredstava str. 37
Dobijanje kredita str. 18	Uticaj poreza na podsticaj rada str.21			Stopa inflacije str. 36	Povjerenje javnosti u političare str. 37
Zaštita manjinskog vlasništva str. 18	Broj i stopa zaposlenih i nezaposlenih str. 22			Budžetski deficiti str. 32	Nepravilne isplate i mita str. 37
Plaćanja poreza str. 18	Radna snaga i radno aktivno stanovništvo str. 23-24			Javni dug i zaduženost per capita str. 33	Nezavisnost sudstva str. 37
Prekogranična trgovina str. 18	Neto dohodak str. 25			Odnos depozitnih rezervi i isplata kod AOD str. 38	Favoriziranje u odlukama državnih službenika str. 37
Izvršenje ugovora str. 18				Kreditni rejting str. 32	Rasipništvo javne potrošnje str. 37
Rješavanje nesolventnosti str. 18				Odnos BDP i javnog duga str. 32	Transparentnost donošenja odluka str. 37
Efektivnost antimonopolske politike str. 19				Udio budžetskog deficitia i javnog duga u BDP str.33	Organizirani kriminal str. 37
Ukupna stopa poreza (%) dobiti) str. 19				Suficit/deficit budžeta FBiH i RS str. 34	Dugovanja po osnovu poreza i doprinosa str. 49
Procedure za pokretanje biznisa str. 19					Snaga institucija str. 37
Uvoz kao postotak BDP-a str. 19					
Zrelost kupaca str. 19					
Infrastruktura str. 19					
Visina i udio investicija (FDI) u BDP-u str. 19					
Vrijednost industrijske proizvodnje str. 20					

3. SAŽETAK IZVJEŠTAJA

3.1. REALIZACIJA REFORMSKE AGENDE – PROCES IMPLEMENTACIJE I PROCES MONITORINGA

- Proces usvajanja Reformske agende i donošenja akcionih planova na nivou BiH i entiteta, bio je krajnje netransparentan.ak ni zakonodavna vlastnije imala uticaja na njihovo donošenje, a interesne grupe, stru na javnost, civilno društvo i gra ani op enito bili su samo objekti jednosmjernog plasiranja informacija o sadržaju Reformske agende i akcionih planova.
- Akcioni plan Vije a ministara i Vlade RS dva mjeseca nakon donošenja nije bio dostupan javnosti, što je derogiralo povjerenje javnosti u dobre i iskrene namjere vlasti. Tek u decembru 2015. ovi akcioni planovi postali su trenutno i javno dostupni;
- **Kumulativno posmatrano, za sve nivoe i sve akcione planove, samo 34% mjera iz Reformske agende, tj. akcionih planova na nivou BiH, FBiH i RS, je realizirano (58 od 172 mjere).**
- **Na nivou BiH realizirano je 36% planiranih mjera (12 od 33), na nivou Federacije BiH 31% (19 od 61), te na nivou RS 35% (27 od 78).**
- **Najvažnije mjere (primarno zakoni) prečesto su usvajane po hitnom postupku** i bez javne rasprave, suprotno odredbama parlamentarnih poslovnika i javnom interesu. U Federaciji BiH, pet od osam (ili 63%) donesenih zakona doneseni su po hitnom postupku, u Republici Srpskoj od 12 donesenih zakona, 3 su usvojena po hitnom postupku, ili 25%, dok u Parlamentarnoj skupštini BiH nije zabilježeno donošenje zakona iz Reformske agende po hitnom postupku;
- **Vanproceduralno donošenje zakona bilo je osporavano i na ustavnim sudovima**, pa je Ustavni sud FBiH, po etkom 2016. osporio donošenje novog Zakona o radu, te naložio Domu naroda Parlamenta FBiH ponovno provo enje procedure. Zahtjev za ocjenu ustavnosti procedure i sadržaja pokrenut je na Zakon o radu RS i Zakon o državnim službenicima FBiH.
- **Dio donesenih zakona u svome sadržaju nije pratio načela i ciljeve Reformske agende** (npr. Zakon o državnim službenicima FBiH, usvojen u novembru 2015. omogu io je još viši nivo politizacije javne uprave, politi ka imenovanja rukovode ih državnih službenika, bez kriterija meritornosti, kvalificiranosti i rangiranja, suprotno ta ci 13. Reformske agende);
- **Akcione planove za realizaciju Reformske agende donijelo je sedam od deset kantonalnih vlada** (USK, SBK, HNK, ZDK, KS, TK i K10), dok vlade PK, ZHK i BPK Goražde još uvijek to nisu uradile. Akcioni plan Vlade K10 je jedini on-line dostupan javnosti, a Vlada HNK nije dostavila Akcioni plan ni na pismeni zahtjev shodno odredbama Zakona o slobodnom pristupu infomacijama.
- **Četvrtina mjera iz akcionih planova je nemjerljiva, nije ih moguće relevantno pratiti i analizirati njihov učinak**, jer su formulacije op enite i naj eš e predstavljaju proces, a ne mjerljivi ishod, a nisu ni ograne rokom. Akcioni planovi na nivou BiH i entiteta predviđeli su tako 26% mjera za iju je implementaciju vremenski rok „kontinuiran“.
- **Značajan broj indikatora nemoguće je pratiti u realnom vremenu zbog sporog ažuriranja zvaničnih statističkih podataka** (npr. vrijednosti BDP-a ili stranih investicija po entitetima za 2015. godinu nisu objavljene ni do 30.04.2016.).
- **Jedna institucija je izbjegla dostaviti zvanične podatke** pravdaju i to tehni kom nemogu noš u (Poreska uprava RS) .

3.2. EFEKTIVNOST USVOJENIH MJERA - KLJUČNI INDIKATORI PO OBLASTIMA REFORMSKE AGENDE

3.2.1. Poslovna klima i konkurentnost

- Vrijednost industrijske proizvodnje porasla je u FBiH za 2,4% ili 190 miliona KM, a u RS za 1,7% odnosno za 84 miliona KM.**
- Direktne strane investicije komparativno su vrlo niske.** Nivo direktnih stranih investicija (FDI) je vrlo nizak, paje u petogodišnjem intervalu zabilježen prosječni udio u BDP-u od tek 2,4% i to na vrlo nizak BDP pod tek 27,2 milijarde KM (2014.). Podaci o FDI u 2015. ni do kraja aprila 2016. nisu javno objavljeni (!).

3.2.2. Tržište rada

- Trendovi zaposlenosti i nezaposlenosti već 6 godina su ujednačeni i bez velikih promjena.** Ipak, zabilježen je blagi pozitivni pomak. U periodu od donošenja Agende do danas, tj. u periodu avgust 2015. – mart 2016., stopa zaposlenosti u FBiH poraslje za 1,1%, a u RS za 0,9%, dok je stopa nezaposlenosti u FBiH niža za 0,09%, a u RS za 1,1%.
- Više od polovine radno sposobnih nisu na tržistu rada.** Udio aktivne radne snage u ukupnom radno sposobnom stanovništvu je zabrinjavajući nizak, tek 48%, što znači da pola radno sposobnog stanovništva uopšte nije na legalnom tržistu rada, a većina njih su ili u zoni socijalne/boračke zaštite, ili u zoni sive ekonomije, ili u zoni socijalne isključnosti. Ovako visoka stopa neaktivnog stanovništva najviša je u Evropi.

3.2.3. Socijalna politika i reforma penzionog sistema

- Penzioni sistem u oba entiteta je trajno destabiliziran i neodrživ.** Tokom posljednjih 6 godina, odnos broja penzionera i broja zaposlenih stalno se pogoršava. Od početka provedbe Agende, u RS se bilježi poboljšanje omjera za 2% (trenutni omjer 0,93:1), a u FBiH pogoršanje za 1% (trenutni omjer 0,88:1).
- Poreski dug javnih preduzeća i institucija ugrožava penzionalni i zdravstveni sistem, te proizvodi deficit.** Ukupni dug po osnovu neplaćenih poreza i doprinosa samo u FBiH iznosi 2 milijarde i 100 miliona KM!. Udio prvih 20 najvećih dužnika iznosi preko milijardu KM ili 47,9% ukupnog duga, od čega na javna preduzeća i institucije otpada 865 miliona ili 86%. Podaci za RS nisu dostupni, jer je Poreska uprava izbjegla iste dostaviti.
- Neto dohodak per capita (prosječna plata) stagnira punih 6 godina bez znatnog rasta (oko 3%), a u posljednjih 9 mjeseci je zabilježen pad u promilima, što je još jedan dokaz sporog i nedovoljnog ekonomskog rasta.
- Stagancija ekonomske aktivnosti dokaziva je uvidom u rast prosječne plate, prosječne penzije i potrošačke korpe. Tokom 5,5 godina, prosječna penzija je porasla za manje od 8%, odnosno za 27 KM, prosječna plata za 2%, odnosno za 16 KM, a potrošačka korpa za 0,02%, odnosno 24 KM. Od početka provedbe Agende, prosječna penzija je porasla sa 4 KM, prosječna plata umenjena je za 17 KM, a potrošačka korpa je fitnijala za 7 KM.

3.2.4. Reforma javne uprave

Plate u administraciji duplo su veće od onih u privredi. Razlika prosječne plate u javnoj administraciji i realnom sektoru je zabilježena u visoku korist javne administracije (57%) i najviša je u Evropi.

Više od četvrtine usposlenih su na budžetu. Procenat uposlenih u javnoj upravi/javnim uslugama daleko je iznad prosjeka EU i OECD, pri čemu je ovaj udio u FBiH 27%, a u RS 25%. Od donošenja Agende, ovaj udio u FBiH je porastao za 0,15%, u RS opao za 0,67%.

Više od četvrtine budžeta troši se na plate. Udio plati u budžetima znatno je visok, te kumulativno iznosi 26% (nivo BiH 27%, FBiH 22%, RS 23%), a tokom 5 godina uglavnom nema velikih promjena.

3.2.5. Javne finansije, fiskalna politika i održivost

Finansijski sistem je destabiliziran, a valuta je ugrožena. Nove finansijske afere sa zatvaranjem i/ili likvidacijom 3 banke u RS, ugrožavaju finansijski sistem BiH. Dakle 82% akumuliranih rezervi (235 miliona KM) u Agenciji za osiguranje depozita BiH je potrošeno, što znači da će državni budžet duže vrijeme biti izložen pritiscima eventualne nesolventnosti bankarskog sektora.

Preko polovine ukupne novčane mase (55%) nije konvertibilno u eure, čime se ugrožava stabilnost valute, što može anulirati sve reformske procese u zemlji na duži vremenski period. Politika obaveznih rezervi Centralne banke BiH nije u skladu s preporukama međunarodnih finansijskih institucija u vezi sa održavanjem režima valutnog odbora.

Tekući budžetski deficit popeo se na 4%, na kraju 2015. godine, čime je probijen Maastricht prag od 3%, što je kritičan pokazatelj neodrživosti javnih finansija.

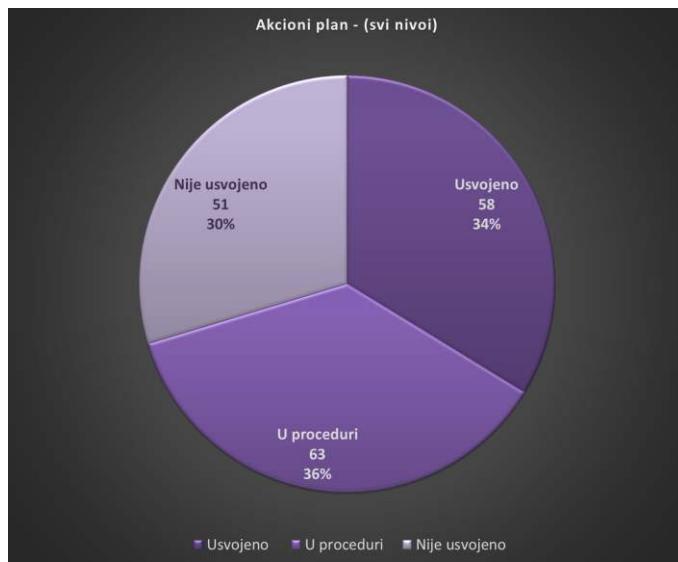
Ukupni javni dug već šest godina raste, pri čemu je 2015. dostignut historijski maksimum od 43% BDP-a, a od 2010. do 2015. uvećan je za 30%. Ovakav trend apsolutno je neodrživ i nužno će dovesti do ekstremnih budžetskih rezova i/ili ekstremnih uvećanja poreza.

Zaduženost po stanovniku raste i trenutno iznosi 3.181KM! Tokom 6 godina uvećana je za 100%.

4. PREGLED INDIKATORA

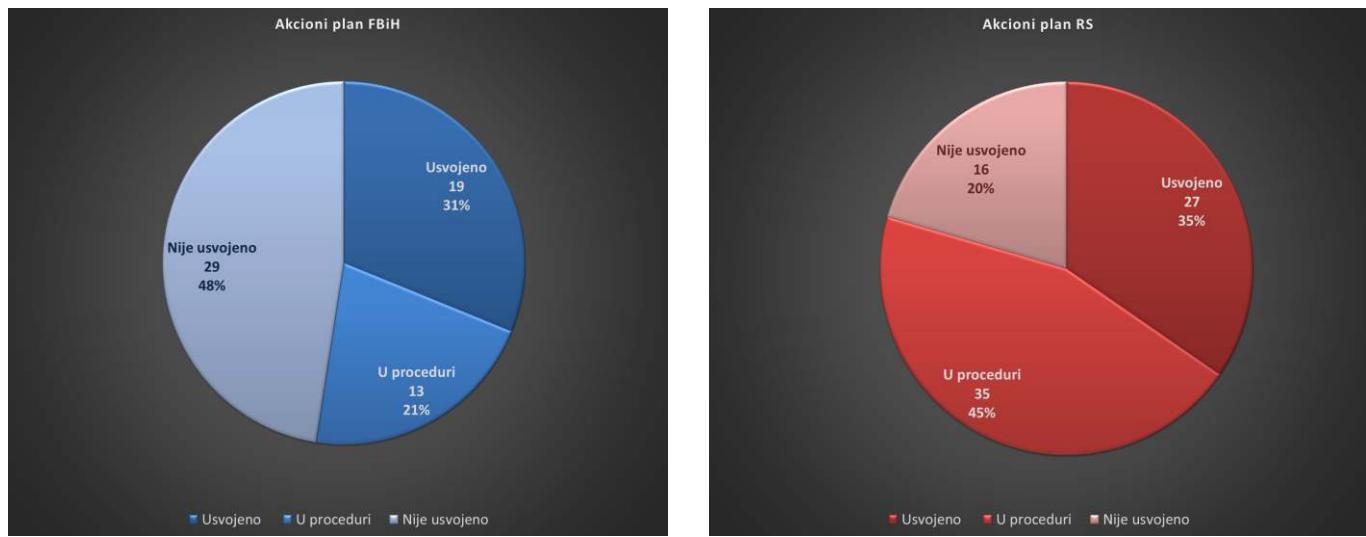
4.1. KVANTITATIVNI PREGLED REALIZACIJE MJERA IZ REFORMSKE AGENDE (do 30.04.2016.)

Akcioni planovi Vijeća ministara BiH, Vlade Federacije BiH i Vlade Republike Srpske, za realizaciju Reformske agende, sadrže ukupno 172 mjeru, od čega Akcioni plan Vijeća ministara 33, Vlade FBiH 61 i Vlade RS 78 mjeru. Monitoring realizacije mjeru iz akcionih planova prikazan je na grafikonima koji slijede.

Grafikon 1

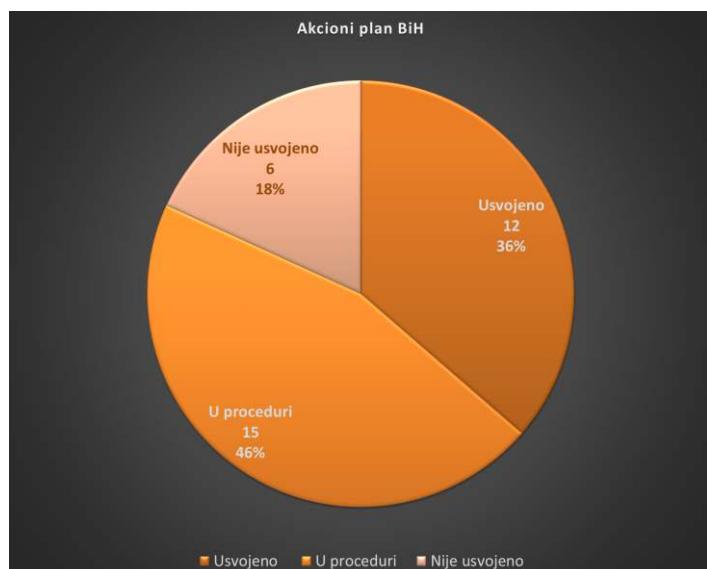
Od ukupnog broja od 172 mjeru iz svih tri akcionih planova, usvojeno je njih 58, odnosno 34%, u proceduri su 63 mjeru (36%), dok 51 mjeru ili 30% nije razmatrano.

Grafikon 2 i 3: Realizacija akcionih planova RS i FBiH

Vlada Federacije u svom revidiranom i dopunjrenom planu ima ukupno 61 mjeru, od čega je usvojeno 19 mjeru (31%), u proceduri je 13 mjeru (21%), a nije usvojeno 29 mjeru (48%).

Vlada RS u svom Akcionom planu ima ukupno 78 mjeru, od čega je usvojeno 27 mjeru (35%), u proceduri je 35 mjeru (45%), dok nije usvojeno 16 mjeru (20%).

Grafikon 4

Na nivou institucija BiH, od ukupno 33 mjere, usvojeno je 12 mјera (36%), u proceduri je 15 mјera (46%), dok 6 mјera nije ni razmatrano.

Statistički gledano, institucije BiH, primarno Vijeće ministara, ima najbolju realizaciju vlastitog Akcionog plana, dok je Vlada FBiH realizirala najmanje mјera. Od klijentnih mјera koje su usvojene u ovom periodu vrijedi istaknuti:

- Nivo BiH: Zakon o carinskoj politici, Strategija i Akcioni plan reforme sektora pravde u BiH, Strategija za borbu protiv korupcije, Strategija za prevenciju i borbu protiv terorizma, Stratetegija za upravljanje granicom.
- Nivo RS: Zakon o radu (oporava se na Ustavnom sudu), Zakon o porezu na dobit, Zakon o porezu na dohodak, Zakon o jedinstvenom registru finansijskih izvještaja, Zakon o stečaju, Zakon o fiskalnoj odgovornosti u RS,
- Nivo FBiH: Zakon o radu, Zakon o direktnim stranim ulaganjima, Zakon o porezu na dobit, Zakon o državnim službenicima (oporava se na Ustavnom sudu), Zakon o privrednim društvima, Zakon o unutrašnjem platnom prometu, Uredba o prvom zapošljavanju.

Aкциони планови сva tri nivoa vlasti u BiH predviđjeli su i 44 mјере ili čak 25% (Vijeće ministara 8 mјера ili 24%, Vlada FBiH 13 mјера ili 21%, te Vlada RS 23 mјера ili 29%) za čiju je implementaciju vremenski rok kontinuiran, pa su i one uzete u razmatranje u okviru ovog izvještaja o monitoringu, te vrednovane kao nerealizirane ili u proceduri. Primjeri takvih mјera su „Uspostaviti efikasnu prevenciju korupcije i sukoba interesa u pravosuđu“ ili „Reforma sistema obrazovanja“.

Najvažnije mјere (primarno zakoni) pre esto su usvajane po hitnom postupku i bez javne rasprave, suprotno odredbama parlamentarnih poslovnika i javnom interesu. U Federaciji BiH, pet od osam (ili 63%) donesenih zakona doneseni su po hitnom postupku, u Republici Srpskoj od 12 donesenih zakona, 3 su usvojena po hitnom postupku, ili 25%, dok u Parlamentarnoj skupštini BiH nije zabilježeno donošenje zakona iz Reformske agende po hitnom postupku;

4.1.1. Pregled realizacije Reformske agende na kantonalnom nivou

Zaključno s 30.04.2016. godine svoje akcione planove donijelo je sedam kantonalnih vlada (USK, SBK, HNK, ZDK, KS, TK i K10) dok vlade PK, ZHK i BPK Goražde još u vijek ovu obavezu nisu izvršile.

Akcioni plan Vlade K10 je jedini dostupan javnosti, s tim što u svom nazivu nema pojam Reformska agenda, nego je to standardni programski akt, Akcioni plan Vlade K10 za period 2016.-2018. Akcioni plan Vlade HNK nije dostupan javnosti, ak ni na zahtjev, jer je i CCI u više navrata, shodno Zakonu o slobodi pristupa informacijama, tražio dostavljanje Akcionog plana. Dobiven je kraji odgovor o trenutnim aktivnostima resornih ministarstava, ali ne i dokument Akcionog plana.

Generalna ocjena kantonalnih akcionalih planova, koji su javno dostupni, jeste da su to vrlo općeniti dokumenti koji sadrže prosti popis planiranih aktivnosti – mjera vlada i resornih ministarstava. Stoga se utisak da kantonalne vlade ili nemaju razumjevanje svrhe ili nemaju kapacitet za izradu ovako važnog dokumenta kakvog je akcioni plan provedbe reformi. Vlade su uglavnom kopirale mjere iz vlastitog godišnjeg programa rada, bez jasnih obilježja da li su to mjere koje prate oblasti Reformske agende, koji je cilj i očekivani rezultat navedenih mjer, da li su to provedbeni propisi ili zakoni, koji su rokovi, itd.

Samo tri dokumenta (akcioni planovi vlada ZDK, TK i KS) imaju predviđene mјere razvrstane po oblastima Reformske agende, rokovi za implementaciju su vrlo paušalni; npr. neka mјera treba da se realizira u 2016., bez navedenog mјeseca, a zato i broj rok implementacije je 2016. - 2018. godina.

Iako je CCI od kantonalnih vlada tražio dostavljanje informacija o realizaciji mjer iz akcionalih planova, većina kantona nije dala nikakvu povratnu infomaciju, dok su vlade SBK i HNK poslale neupotrebljive informacije, bez eksplicitnih pokazatelja o realizaciji akcionalih planova. Upravo i površna analiza realizacije kantonalnih akcionalih planova pokazuje da je u prosjeku, od približno 50 planiranih mjer, tek nekoliko mjer realizirano, a prosjećna realizacija po kantonu je 5 do 10%, što je zanemarivo u inak.

4.2. PREGLED INDIKATORA ZA MJERENJE EFKEKTIVNOSTI REFORMSKE AGENDE

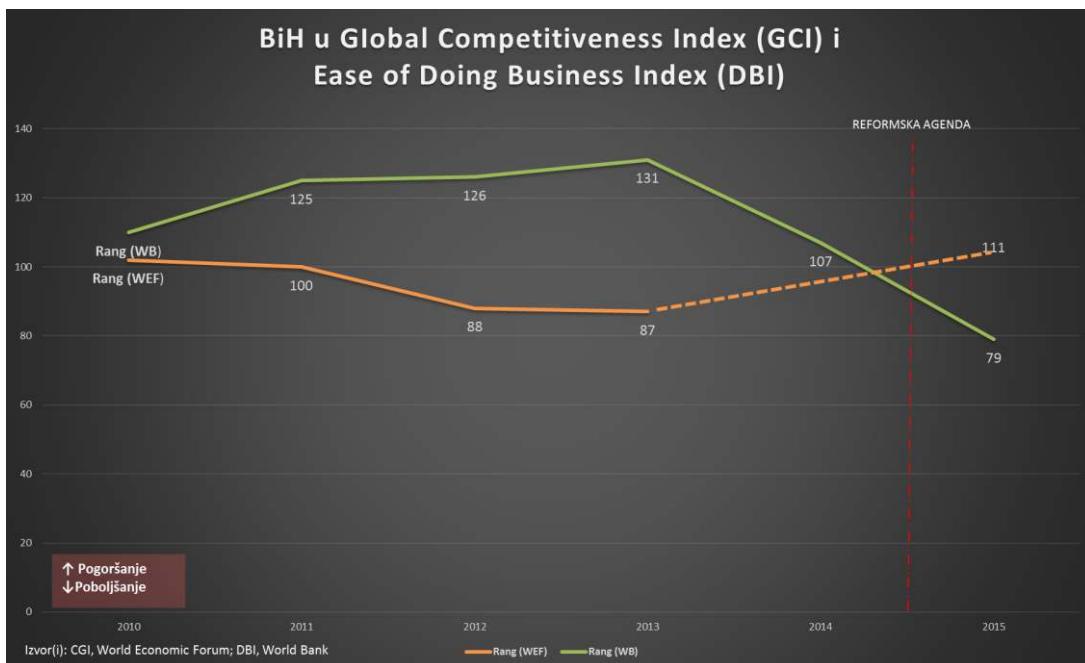
4.2.1. Oblast: Poslovna klima i konkurentnost

U analiziranom periodu, u oblasti Poslovna klima i konkurentnost, Vijeće ministara je usvojilo samo jednu mjeru - Zakon o carinskoj politici. Mjera – Sveobuhvatno mapirati parafiskalne namete nije razmatrana.

Vlada FBiH je u ovom periodu usvojila većinu mjer iz oblasti Poslovna klima i konkurentnost, a ovdje isto tako Zakon o direktnim stranim ulaganjima, Zakon o privrednim društvima, Zakon o unutrašnjem platnom prometu, Program javnih investicija, itd. dok uspostavljanje Registra parafiskalnih nameta nije bio jedan od prioriteta Vlade FBiH.

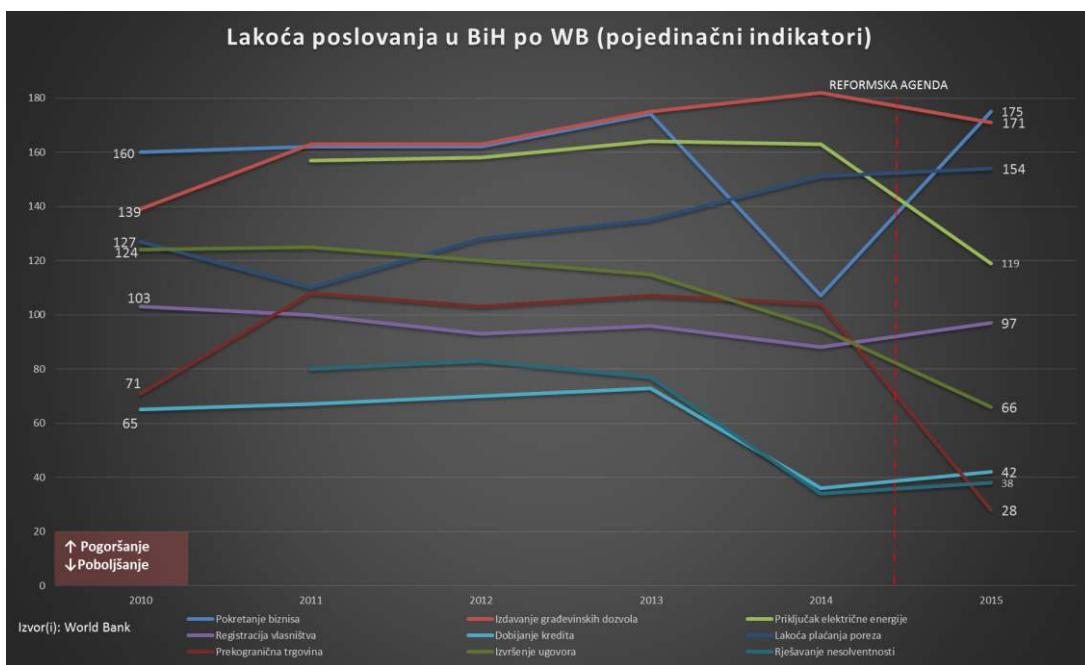
Vlada RS je najviše mjeru usvojila upravo u ovoj oblasti (Zakon o porezu na dobit, Zakon o porezu na dohodak, Zakon o jedinstvenom registru finansijskih izvještaja, Zakon o stečaju, Zakon o porezu na nepokretnosti, itd.). Kao i Vlada FBiH, Vlada RS nije uspostavila Registar parafiskalnih nameta.

S druge strane, u nastavku su predstavljeni brojni indikatori iz sekundarnih izvora koji daju široku i preciznu sliku o poslovnoj klimi i konkurentnosti u BiH.

Grafikon 5

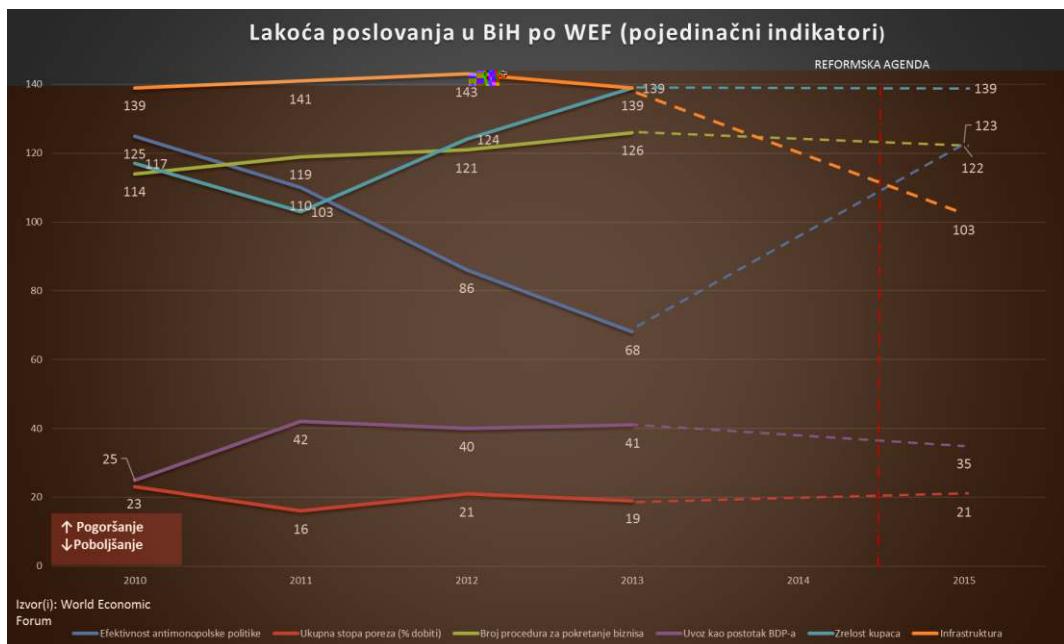
Grafikon 5 prikazuje uporedno rangiranje BiH u Indeksu globalne konkurentnosti (GCI), Svjetskog ekonomskog foruma (WEF) i u Indeksu lako e poslovanja (DBI) Svjetske banke (WB) u periodu 2010 – 2015. godina za DBI, odnosno 2010 – 2015 za GCI . Skala predstavlja 140 tretiranih država svijeta. Viša pozicija na skali (bliže vrijednosti 140) zna i krajnje loše rangiranje, dok niža pozicija (bliža vrijednosti 1) zna i bolje globalno rangiranje. Vidljiv je nesrazmjer između značajnog poboljšanja ranga po DBI, te značajnog pogoršanja ranga po GCI u posljednjih nekoliko godina.

Grafikon 6

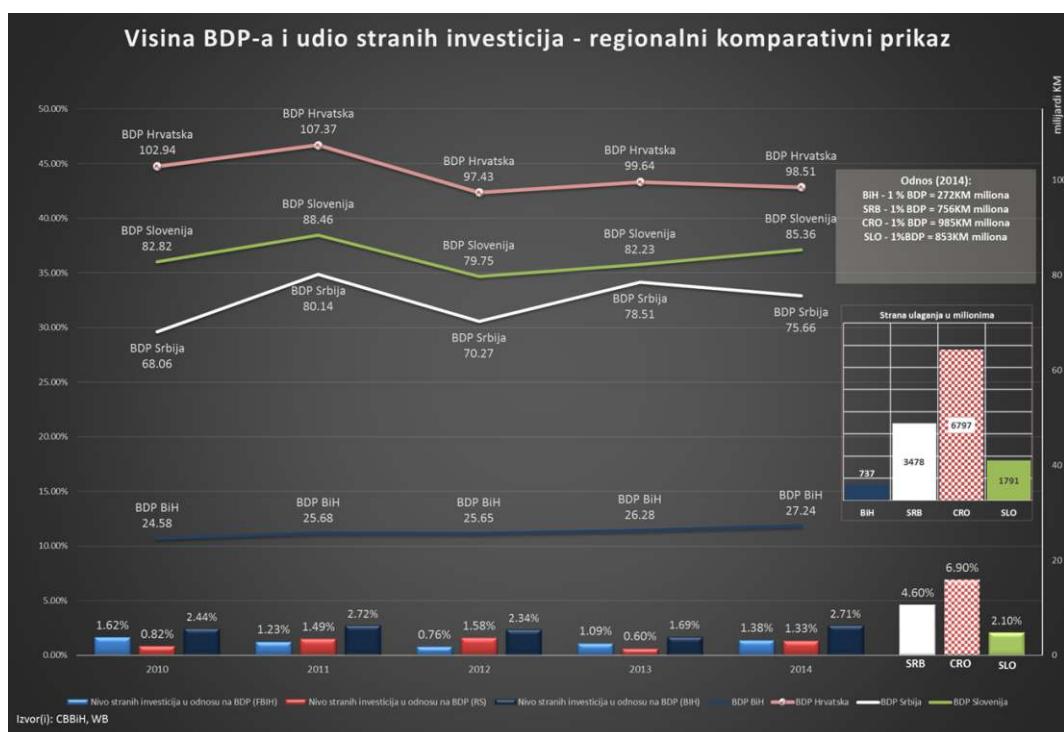
WEF nije objavio podatke za BiH za 2014.godinu, ali jeste za 2015. WB rangiranje objavljuje nominalno jednu godinu unaprijed, iako se njihov posljednji podatak za 2016. ustvari može smatrati podatkom za 2015.

Grafikon 6 prikazuje pojedinačne indikatore lakoće poslovanja po WB-u, prema kojem je vidljiv trend napretka BiH u posljednje dvije godine po većini indikatora, osim po indikatoru (lakoće) Plaćanja poreza i (lakoće) Izdavanja građevinskih dozvola gdje je primjetna regresija ili stagnacija. U indikatoru (lakoće) Pokretanja biznisa vidljiv je najveći negativni skok između 2014. i 2015., potpuno suprotno glavnim ciljevima Reformske agende, dok je najviši „pozitivni“ skok vidljiv po indikatoru Prekograni na trgovina, zbog dodatne liberalizacije trgovine tokom 2014. i 2015., iako to može biti na štetu domaće ekonomije.

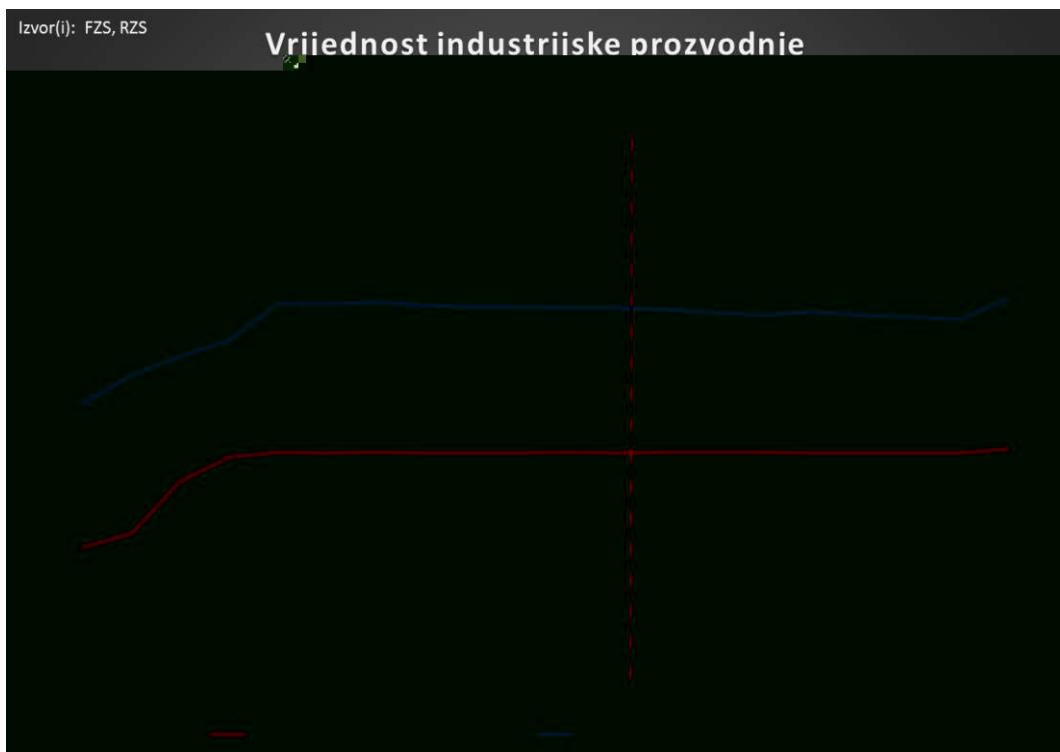
Grafikon 7

Grafikon 7 prikazuje pojedinačne indikatore lakoće poslovanja u BiH po WEF-u u periodu 2010. – 2015., prema kojima je dominantno vidljiva dugotrajna stagnacija na 4 od 6 indikatora. Djelimični progres je vidljiv po indikatoru Infrastrukture, dok je znatno pogoršanje vidljivo po indikatoru Efektivnost antimonopolske politike.

Grafikon 8

Od ambijenta poslovne klime i lakoće poslovanja u određenoj državi najdirektnije zavisi i nivo stranih investicija. Grafikon 8 prikazuje udio direktnih stranih ulaganja (FDI) u BDP-u BiH za period 2010-2014, i to po entitetima i za BiH kumulativno. Vidljivo je da se tokom 5 godina udio FDI kreće u zoni od 1,69 do 2,72% BDP-a. U poređenju s regionalnim uporednim primjerima, Hrvatskom gdje FDI učestvuje sa 6,9% BDP-a ili Srbijom sa 4,6%, dokazujemo vrlo ozbiljan izazov skojim se BiH mora suočiti - privući strane investicije. Posebno indikativan jeste uvid u realnu vrijednost BDP-a navedenih država, gdje je vidljivo da Slovenija sa dosta manjim brojem stanovnika ima 3 puta viši ukupni BDP, a Hrvatska gotovo 4 puta viši BDP. To znači da je vrijednost 1% BDP-a u BiH 272 miliona KM, u Srbiji 756 miliona KM, u Sloveniji 853 miliona KM, a u Hrvatskoj 985 miliona KM. Podaci za FDI dobijeni su izrađeni, jer ne postoje zvanični podaci po entitetima, a zvanični podaci za 2015. u vrijeme izrade ovog izvještaja još uvijek nisu raspoloživi (!).

Grafikon 9

Grafikon 9 prikazuje komparativne trendove vrijednosti industrijske proizvodnje po entitetima za period 2010. – 2016. (prvi kvartal). Prikaz pokazuje blagi trend rasta od donošenja Agende, svidljivim skokom posebno u FBiH od 2,4%, te 1,7% u RS, posebno u posljednjih dva mjeseca (februar-mart 2016.).

Studija slučaja: Ne postoje zvanični podaci o broju parafiskalnih nameta, jer nije uređen Registar. Prema nezvaničnim podacima projekta FAR/USAID, u Republici Srpskoj postoji ukupno 112 parafiskalnih taksi i naknada, od kojih je 48 prihod budžeta RS, 11 se dijeli između budžeta RS i opštinskih ili gradskih budžeta i 53 predstavljaju prihod opštinskog, odnosno gradskog budžeta. U Brčko distriktu BiH postoji 79 parafiskalnih nameta. Svi su prihod budžeta Distrikta. Na nivou Federacije BiH i kantona postoji 176 jedinstvenih šifara prihoda koji se mogu karakterisati kao taksa ili naknada. Problem broja parafiskalnih nameta u BiH jeste što još uvijek nisu definirani kriteriji po kojima bi se uradio Registar, npr. da li je kriterij pravni osnov, koji nivo vlasti je polazni, kako evidentirati one naknade koje se raspoređuju po kantonima, ili po različitim nivoima vlasti istovremeno i dr. Rezimirajmo, u BiH postoji najmanje 370 parafiskalnih nameta.

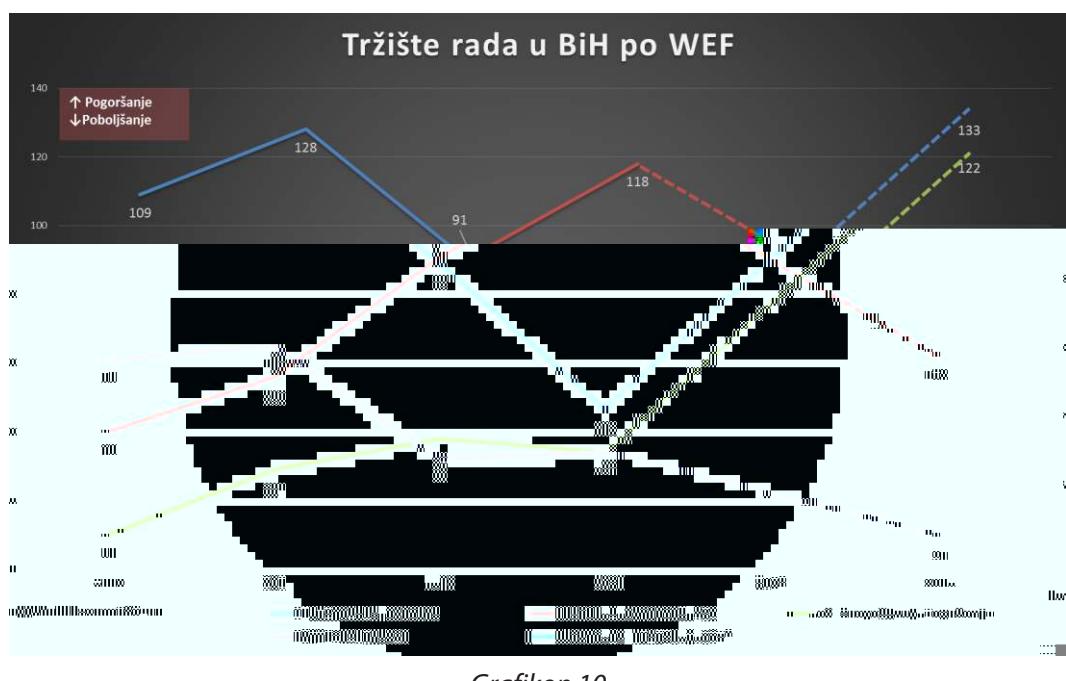
4.2.2.Oblast:Tržište rada

Vijeće ministara svojim Akcionim planom nije predvidjelo donošenje niti jedne mjere iz ove oblasti.

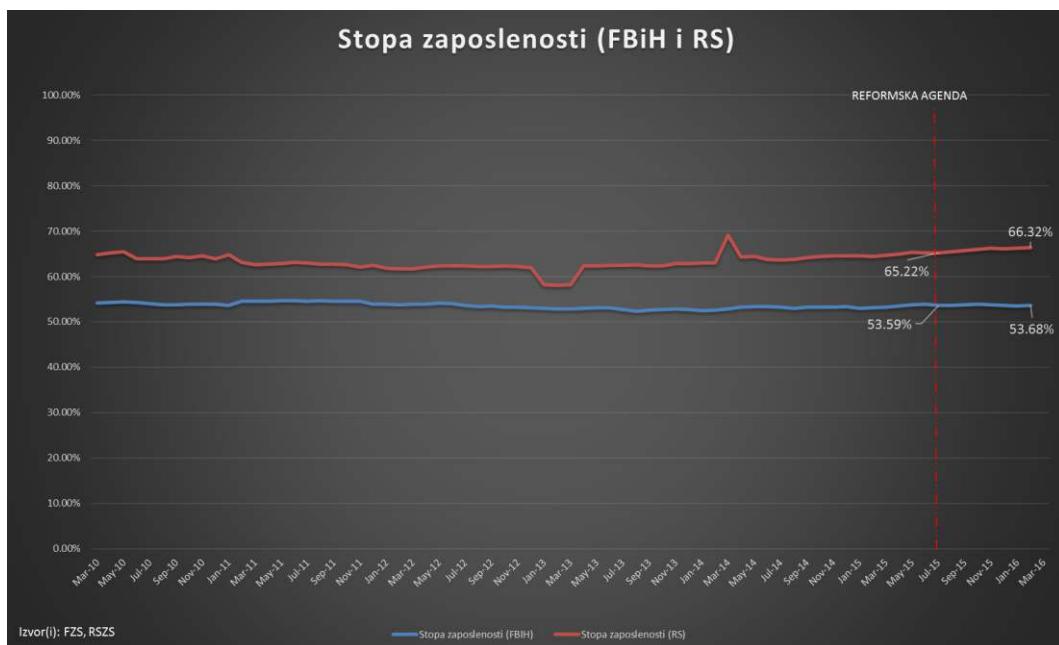
U ovoj oblasti Vlada FBiH je usvojila najznačajnije mjeru: Zakon o radu i Uredbu o prvom zapošljavanju i samozapošljavanju, dok mjeru „Razdvojiti obavezno zdravstveno osiguranje od funkcije posredovanja u zapošljavanju“ nije bila u prioritetu rješavanja Vlade FBiH. Mjera „Reforma sistema obrazovanja“, je mjeru sa kontinuiranim vremenskim rokom,ime je teže pratiti njenu realizaciju, a traži i uključivanje mjeru na kantonalm nivou.

Akcioni plan Vlade RS u ovoj oblasti realiziran je samo jednom mjerom – Zakonom o radu koji je usvojen, iako se i njegov sadržaj i procedura donošenja osporava pred Ustavnim sudom RS. Mjera „Razdvojiti obavezno zdravstveno osiguranje od funkcije posredovanja u zapošljavanju“, nije bila razmatrana.

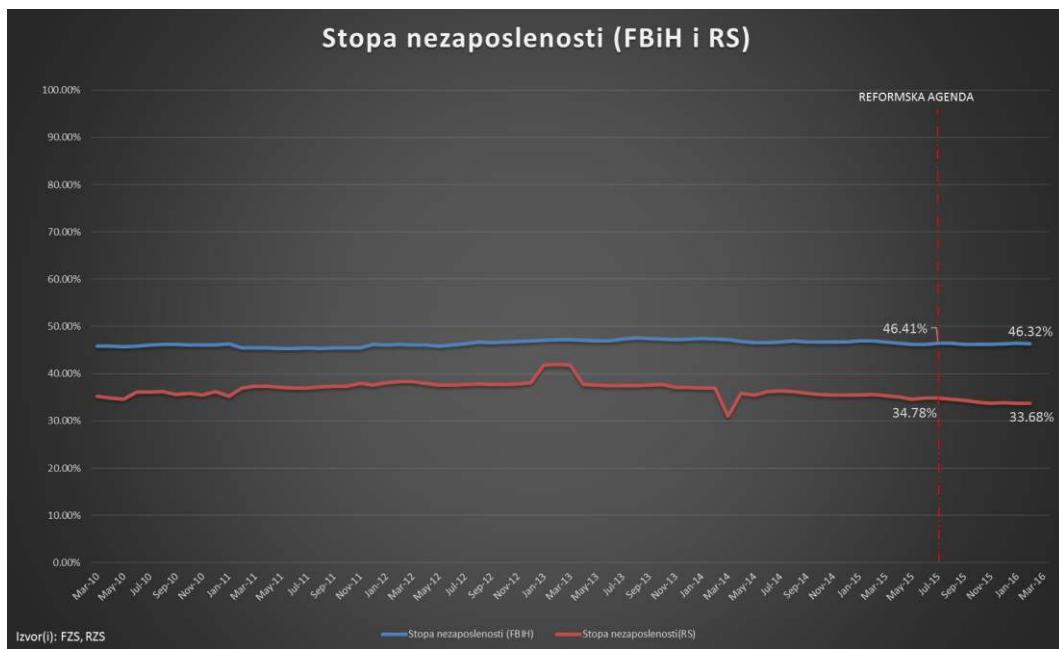
U nastavku slijedi pregled sekundarnih indikatora u ovoj oblasti.

Grafikon 10 predstavlja paket indikatora WEF-a za procjenu tržišta rada. Prema ovih 5 indikatoru vidljiva je regresija i/ili negativan trend po indikatorima: Odnos poslodavac – radnik, Uticaj poreza na podsticaj za rad, Lako a zapošljavanja i otpuštanja. Po indikatorima Nepotrebni troškovi i Fleksibilnost određivanja plate zabilježen je značajan pozitivan skok.

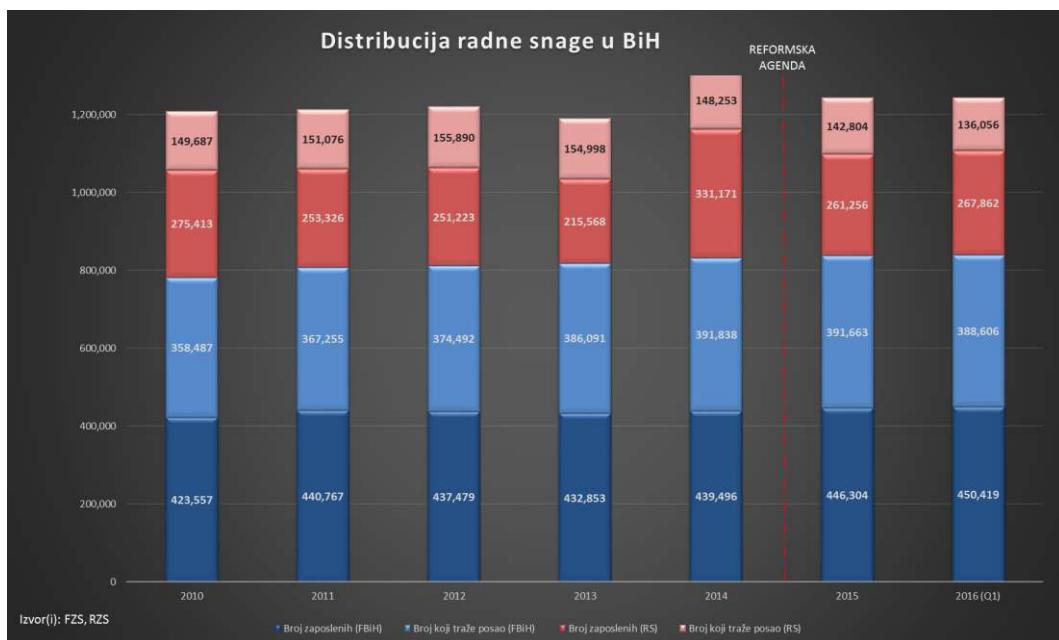

Grafikon 11

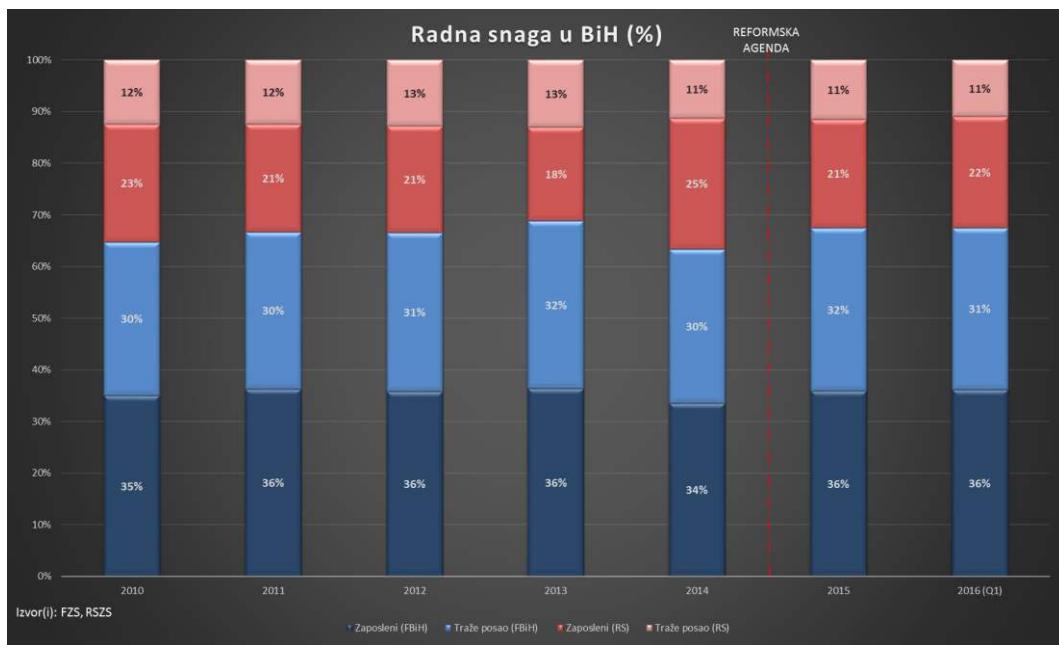

Grafikon 12

Na Grafikonima 11 i 12 prikazani su šestogodišnji trendovi stopa zaposlenosti i nezaposlenosti u BiH. Indikativno je da je trend duži niz godina bio ujednačen bez znatnih promjena, što ukazuje na zabrinjavajuću stagnaciju na tržištu rada s ekstremno visokom stopom nezaposlenosti i vrlo niskom stopom zaposlenosti. Ipak, u posljednjih 8 mjeseci, tj. u periodu avgust 2015. – mart 2016., stopa zaposlenosti u FBiH porasta je za 1,1%, a u RS za 0,9%, dok je stopa nezaposlenosti u FBiH niža za 0,09%, a u RS za 1,1%. Iako su ovo minorne promjene, treba ih naglasiti jer je zaustavljen višegodisnji trend stagnacije.

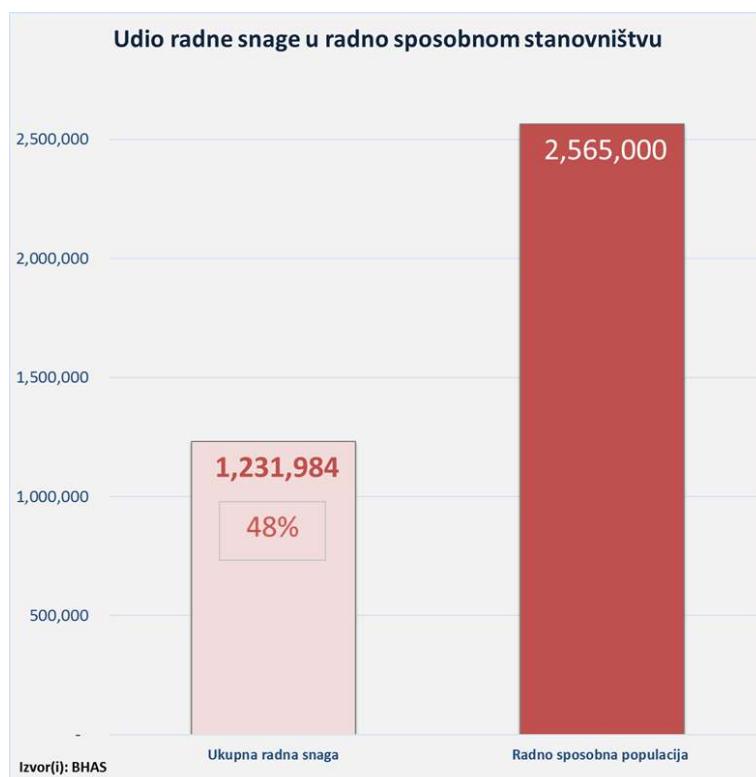

Grafikon 13

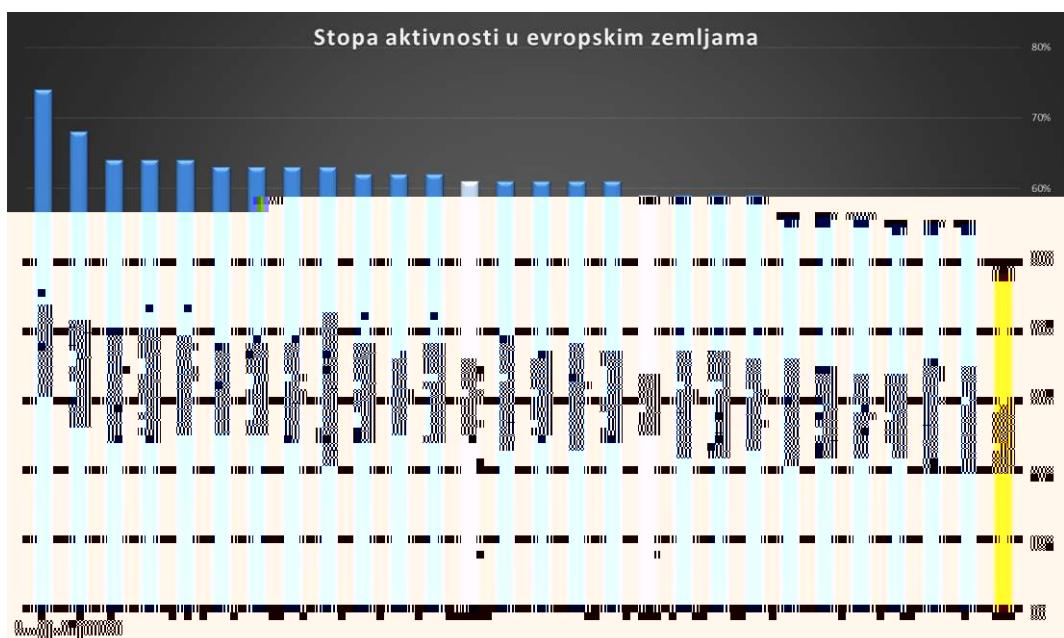

Grafikon 14

Grafikoni 13-15 daju prikaz udjela aktivne radne snage u ukupnom radno sposobnom stanovništvu. Ovaj udio je zabrinjavajuće nizak, tek 48%, što znači da pola radno sposobnog stanovništva uopšte nije aktivno na životnom tržištu rada, a većina njih su ili u zoni socijalne zaštite i primadžnosti, ili u zoni sive ekonomije, ili u zoni socijalne isključenosti. Ovako visoka stopa neaktivnog stanovništva najviša je u Evropi, što pokazuje grafikon 16. Ovo se smatra užima kao krucijalni uzrok lošeg ekonomskog stanja u zemlji, rigidnog tržišta rada i niskog životnog standarda.

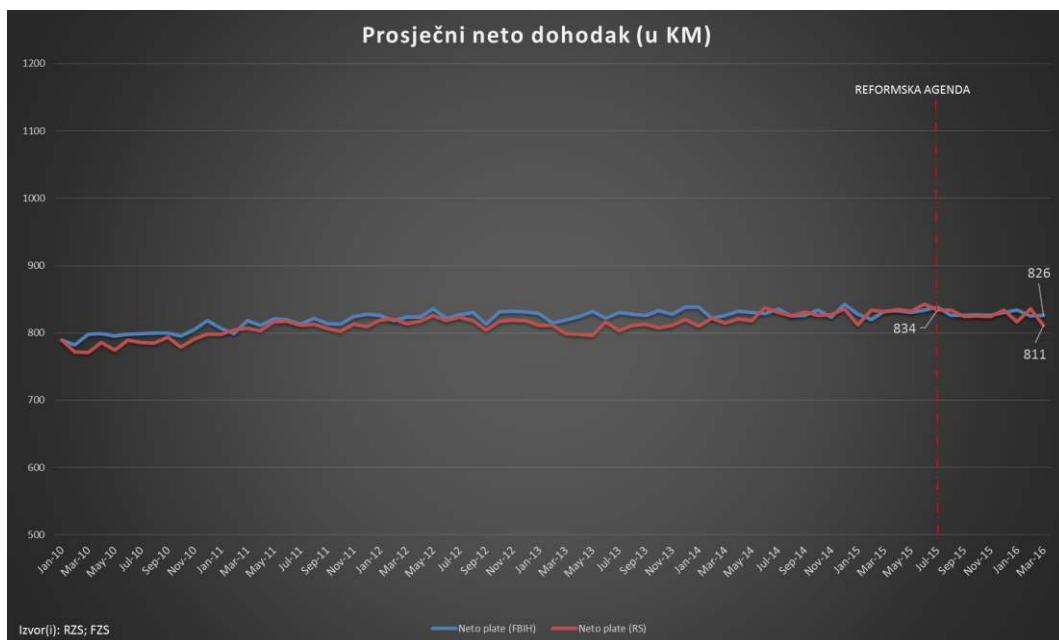

Grafikon 15

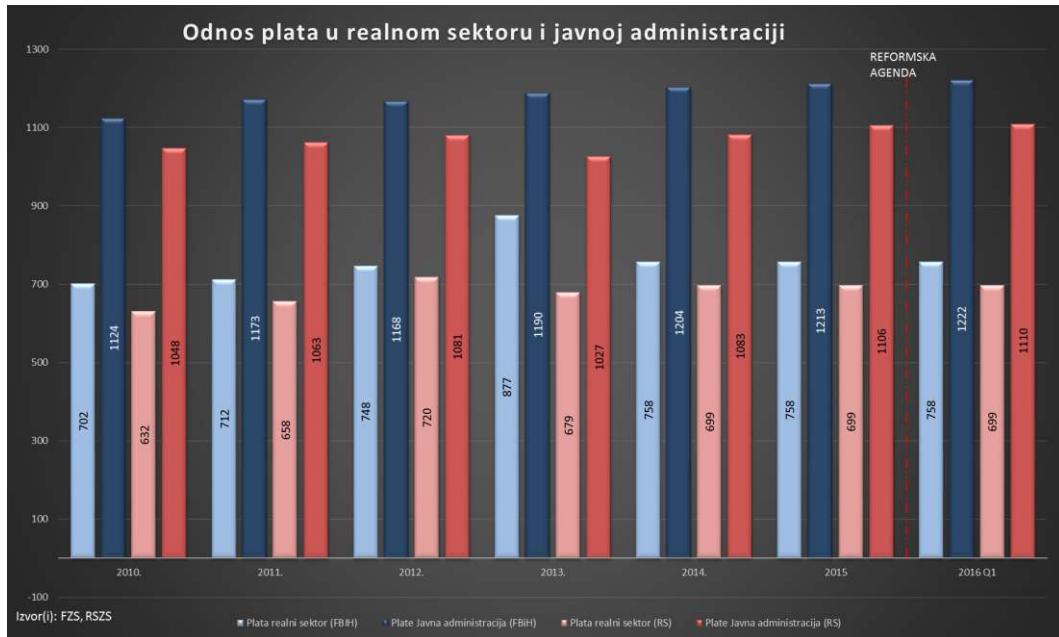
Grafikon 16

Grafikon 26 daje komparativni pregled većine država članica EU, prosjek EU i OECD; te zemalja regionala i BiH, po osnovu indikatora Stopa aktivnosti, odnosno udjela radne snage u radno sposobnom stanovništvu. Evropski prosjek je oko 65%, što je za 18% više u odnosu na BiH, koja je najlošije rangirana država Evrope po ovom pokazatelju.

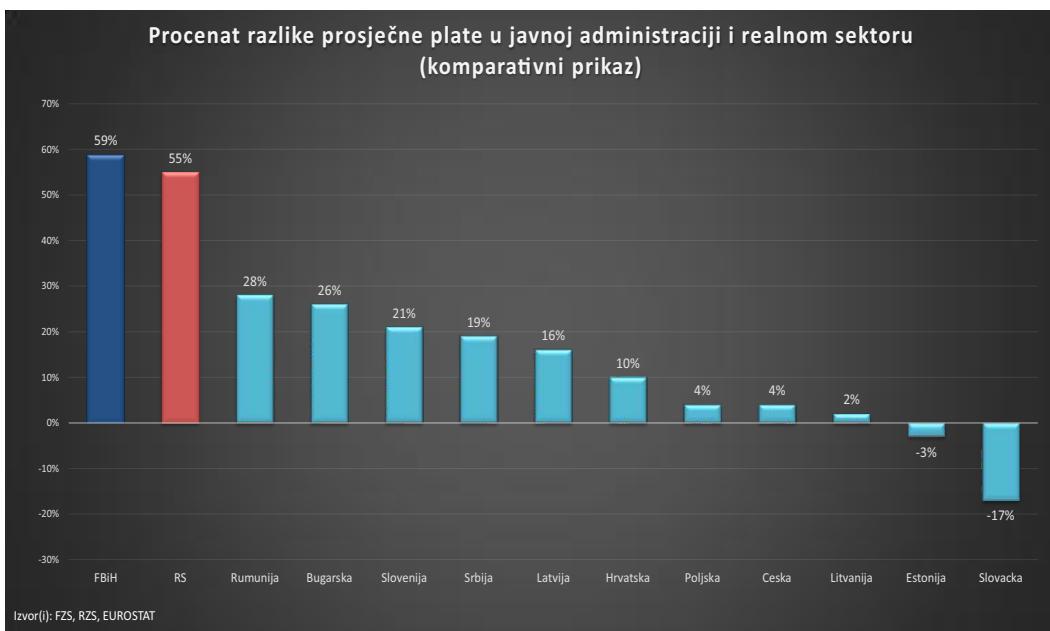
Grafikon 18

Grafikon 18 daje šestogodišnji trend visine prosječnog neto dohodka/plate po zaposlenom u FBiH i RS, gdje je vidljivo hronični stagnacijski trend. Tokom 6 godina, od 2010. do početka provedbe Agende, neto dohodak porastao je za oko 6% (dok je u istom periodu cijena potrošnje u korpi porasla za 7%). Od početka provedbe Agende, neto dohodak u FBiH umanjen je za 1%, a u RS gotovo 3%, što determinira pad životnog standarda građana.

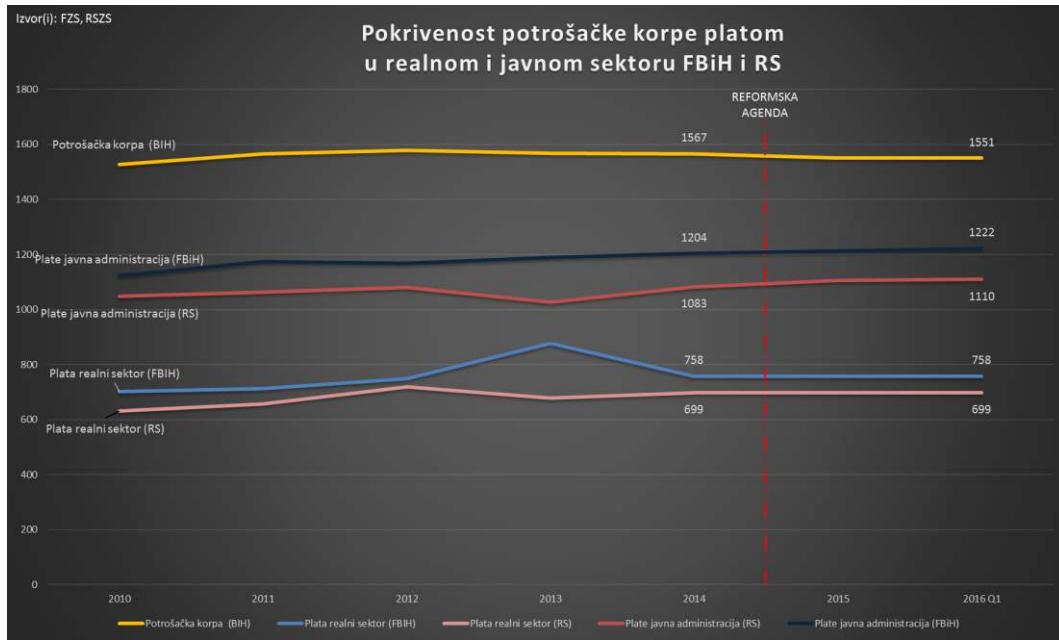
Grafikon 19

Grafikon 19 daje komparativni uvid u razlike prosječne plate u realnom naspram javnog sektora. Iz prikaza je vidljivo da je promjena ovog odnosa tokom 6 godina minimalna, te da sporadični potezi nekih vlada na mikro - uštedama nisu dali nikakve značajne rezultate. Reformski period morala bi doprinjeti značajnoj promjeni ovog odnosa u bliskoj budućnosti.

Grafikon 20

Dodatna argumentacija za prethodno iznesene stavove data je u grafikonu 20, koji daje uporedni prikaz razlike prosječne plate u javnoj administraciji i realnom sektoru u bh. entitetima u odnosu na 10 zemalja EU i Srbiju, kao relevantnog uzorka s kojim se BiH može porebiti. Razlika je zabrinjavajuće i drastična. Preciznije, nema nijedne zemlje u EU kojoj je BiH blizu, prate i vrijednosti ovog indikatora.

Grafikon 21

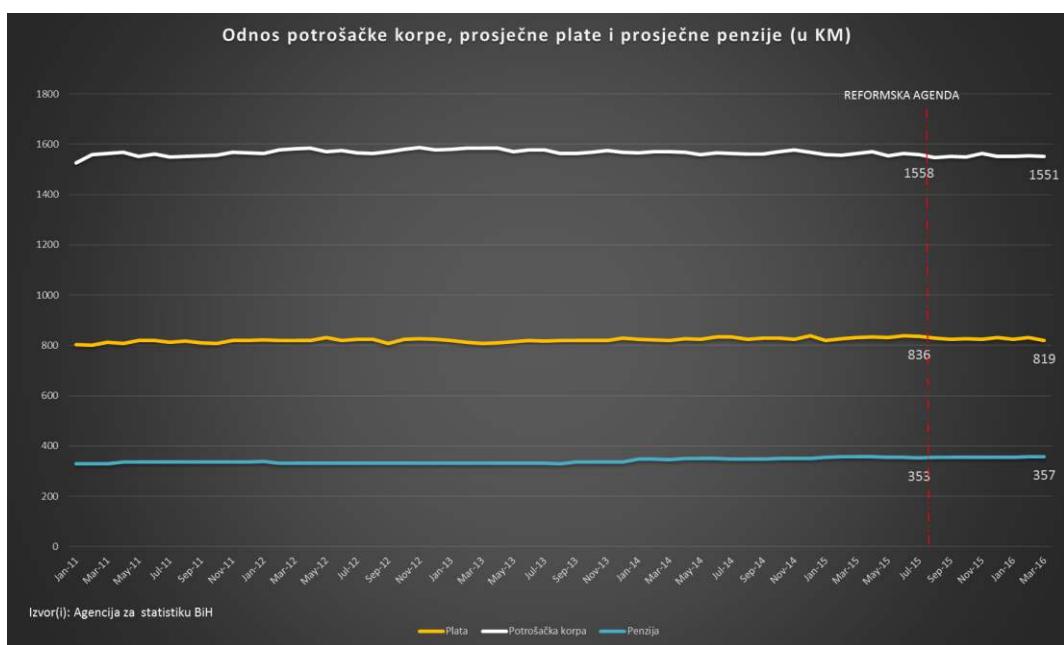
Grafikon 21 uporedno prikazuje pokrivenost potrošačke korpe platom u realnom i javnom sektoru, te dodatno daje komparativni prikaz po entitetima. Ponovo je vidljiv petogodišnji stagnacijski trend ili minorni rast u oba sektora ispod 10% tokom 5 godina, što je još jedan dokaz niskog ekonomskog rasta. Posebno je indikativno da vrlo prisutna tema u javnosti - racionalizacija potrošnje javne administracije - po ovom indikatoru ne bilježi nikakvu pozitivnu promjenu tokom 5 godina, kao ni u periodu nakon donošenja Agende.

Studija slučaja: U ovoj oblasti bitno je navesti da opterećenja na rad nisu umanjena, uprkos tome što je jedna od glavnih intencija Reformske agende bila upravo to. Iako novija referentna istraživanja pokazuju da je upravo ova mjeru najefektivnija za pokretanje ekonomskog rasta i da mjeru koje povećavaju fleksibilnost tržišta rada ne daju dobar rezultat kada je stanje ekonomije loše. Dakle redoslijed provođenja reformi je loš, a bitnija mjeru je izostala u potpunosti.

4.2.3. Oblast: Socijalna politika i reforma penzijskog sistema

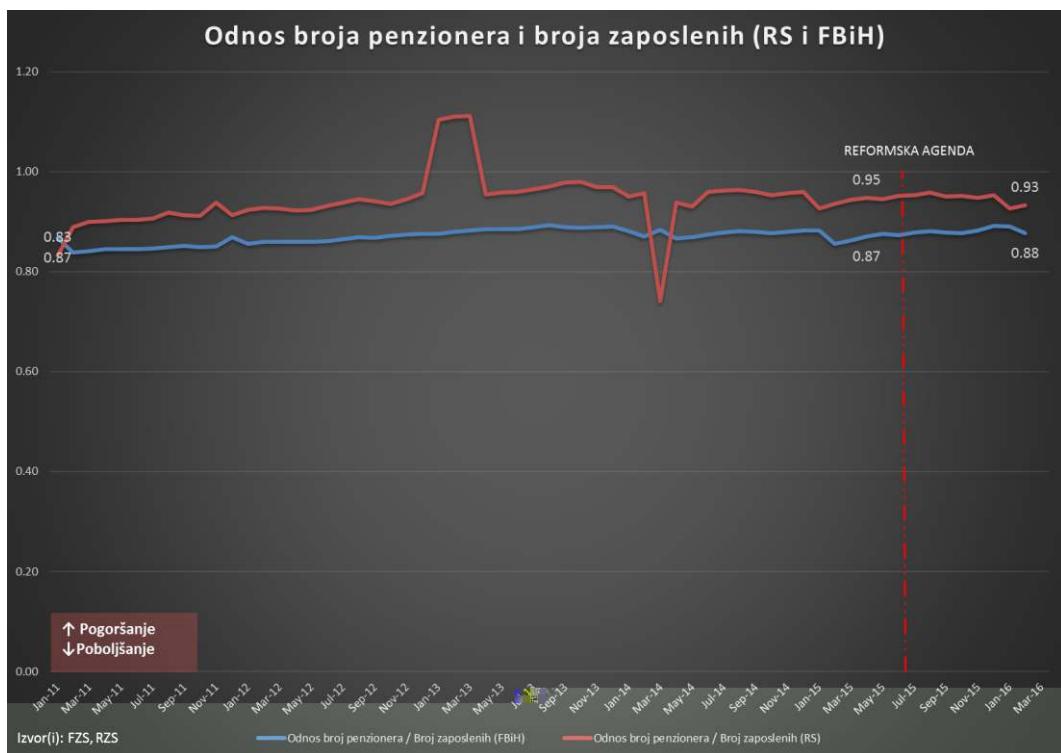
Akcioni plan Vijeća ministara nije predviđao mjeru iz ove oblasti. Vlada FBiH je akcionim planom predviđjela nekoliko bitnih mjeru u ovoj oblasti, npr. Strategija za reformu sistema PIO i Asimetrične elektricne energije, ali iste nisu realizirane u ovom periodu. Ni Vlada RS-a tretiranom periodu nije usvojila nijednu mjeru iz ove oblasti.

U nastavku je dat prikaz nekoliko indikatora koji mogu biti osnova za kvalitativnu ocjenu uspješnosti reformi u ovoj oblasti u narednom periodu.

Grafikon 22

Još jedan dokaz stagancije ekonomske aktivnosti i niskog životnog standarda jeste mjerjenje odnosa prosjećene plate, potrošačke korpe i penzije, što je prikazano na grafikonu 22. Tokom 5 godina, neto plate su porasle za oko 4% (oba entiteta), dok je cijena potrošačke korpe porasla za oko 2%. Od donošenja Agende, vrijednost potrošačke korpe umanjena je za 0,5% ili 7KM, prosjećena plata porasla je za 2% ili 17KM, a prosjećena penzija umanjena je za 1,1% ili 4KM. Iako spomenute, ovo su, u ekonomskom smislu minome promjene bez ikakvog utjecaja na životni standard, imajući na ovom indikatoru dokazujemo stagnaciju i odsustvo očekivanog progresa u smislu poboljšanja životnog standarda. Dvije prosjećene plate, kao ni peti prosjećeni penziji, nisu dovoljne da pokriju potrošačku korpu.

Grafikon 23

Grafikon 23 komparativno prikazuje odnos broja zaposlenih naspram broja penzionera po entitetima. Tokom 6 godina ovaj odnos se pogoršava u oba entiteta. Od početka provedbe Agende, u RS se bilježi poboljšanje omjera za 2% (trenutni omjer - 0,93 penzionera : 1 zaposleni), a u FBiH pogoršanje za 1% (trenutni omjer - 0,88 penzionera : 1 zaposleni).

Studija slučaja: Federalno ministarstvo rada i socijalne politike nema egzaktne podatke o broju korisnika javnih kuhinja u FBiH, nego se evidencija korisnika može dobiti kod društava Merhamet, Crveni križ i Caritas Vrhbosanske nadbiskupije. Prema podacima koje su dostavile navedene organizacije u 2015.g. broj korisnika javnih kuhinja je 9.764, dok je u 2014.g. taj broj bio 6.642. Najviše korisnika, oko 7.000, evidentirano je u Merhametu, Crveni križ ima na evidenciji 2.304 korisnika i Caritas U Republici Srpskoj broj korisnika je 810, već duži niz godina.

Studija slučaja: Visina novčane naknade za nezaposlene u Federaciji BiH je u prosjeku 40% prosječne neto plate u FBiH u posljednja tri mjeseca prije prestanka radnog odnosa nezaposlene osobe. Prosječan iznos naknade za 2014.g. iznosio je 369 KM. U Republici Srpskoj nema novijih podataka, a za 2013.g. prosječan iznos naknade bio je 110 KM. Pokrivenost potrošačke korpe ovom naknadom u FBiH je oko 20%, a u RS je 6%. Obuhvat naknade ubjedljivo je najniži u regionu, a vremensko trajanje iste vrlo ograničeno. Reforma javnih službi za zapošljavanje, izmjena upravljanja zdravstvenog osiguranja iz ovih službi, širenje opsega i visine naknada za nezaposlenost, te poboljšanje aktivnih politika zapošljavanja su još uvijek reforme na planu.

4.2.4. Oblast: Reforma javne uprave

Vijeće ministara je u svom Akcionom planu planiralo donošenje petri mjer iz oblasti Reforme javne uprave. Jedna mjeraje usvojena u periodu monitoringa, a to je „Zamrzavanje fonda plata u javnom sektoru“. U ovoj oblasti je vrlo značajno donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnim službenicima koji se nekoliko navrata našao na dbevnem redu Vijeće ministara, ali je svaki put povućen zbog potpune suprotnosti njegovog sadržaja ciljevima Reformske agende, Strategiji reforme javne uprave i SIGMA principima javne uprave.

Od planiranih šest mjera akcionog plana Vlade Federacije usvojene su tri mjeru; Zakon o državnoj službi, Uredba o vršenju ovlaštenja u privrednim društvima sa učešćem državnog kapitala i Odluka koja uvodi moratorij na povećanje plata državnih službanika, jedna mjeru je u proceduri, a petri mjeru nisu usvojene. Ovdje još jednom treba napomenuti da je zakon o državnoj službi proizveo mnogo javne debate i negativnih ocjena, uključujući i kritike iz Delegacije EU u BiH, institucija EU nadležnih za pitanja javne uprave, SIGMA-e kao specijalizirane agencije OECD i EU, organizacija civilnog društva

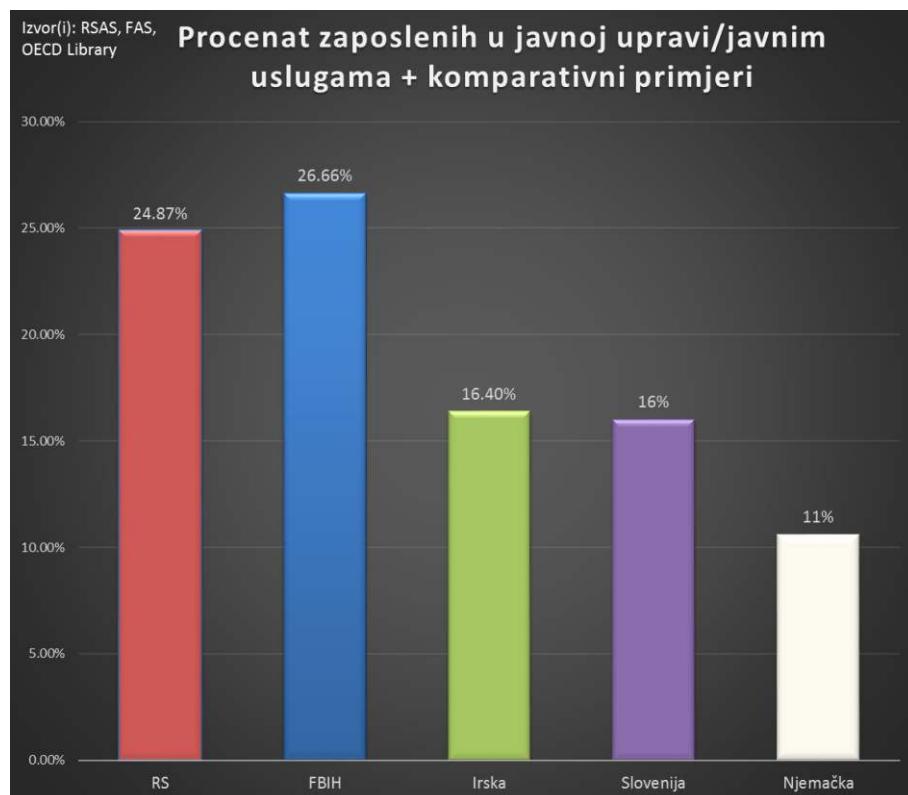
Tri od petri planirane mjer iz Akcionog plana Vlade RS su usvojene, a treba pomenuti važnost donošenja slijedećih mjeru: Usvojiti ključne principe reforme javne uprave, Revidiranje kadrovskih planova, te Osigurati zapošljavanje najbolje rangiranih kandidata, iako ova posljednja mjeru nije u ni približno u cijelosti porovedena, neki pomaci su napravljeni pa je tretirana kao realizirana.

Indikatori u nastavku daju pregled stanja u ovoj oblasti. Javni sektor u ovom izvještaju, shodno klasifikaciji statističkih agencija, podrazumijeva uposlene u javnoj upravi i odbrani - obvezno socijalno osiguranje, obrazovanju i djelatnosti socijalne i zdravstvene zaštite.

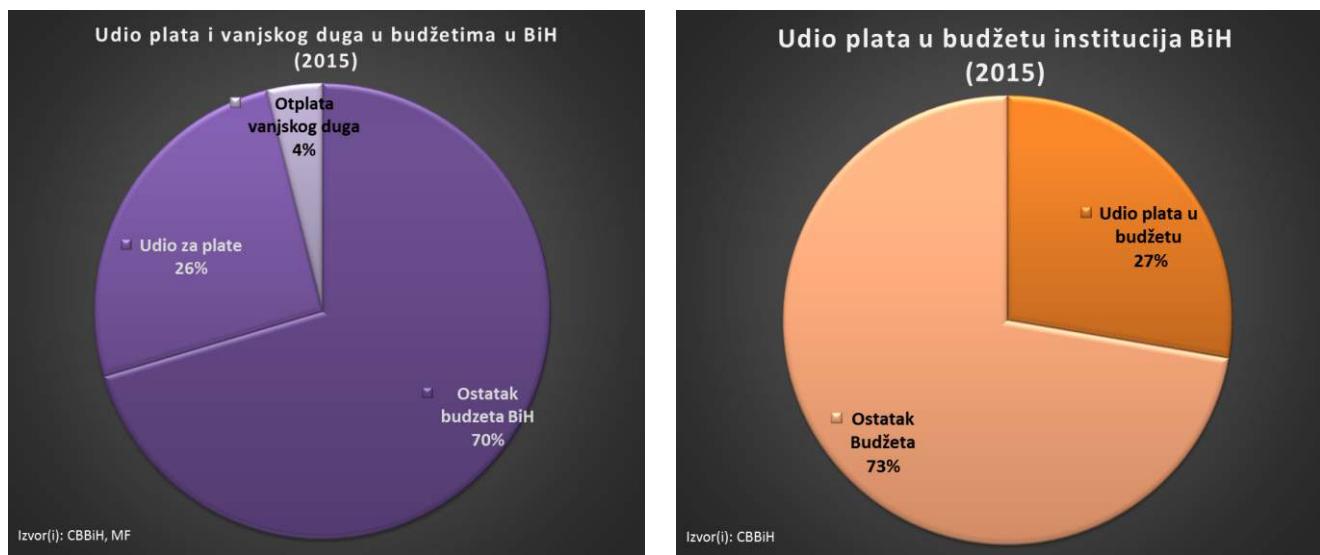
Grafikon 24

Grafikon 24 daje prikaz trenda udjela zaposlenih u administraciji u ukupnom broju zaposlenih tokom 6 godina. Suprotno deklarativnim stavovima vlada i političkih dužnosnika, ak i nekim donesenim mjerama, ne samo da nema opadanja ovog udjela, već je on tokom 6 godina u oba entiteta porastao, pri čemu je taj rast u RS znatno viši. Od donošenja Agende, procenat u FBiH je porastao za 0,15%, a u RS opao za 0,67, što je u oba slučaja beznasanjano jer ne ukazuje na sistemske uzroke, već višegodišnji kontinuitet, te trenutni omjer koji svakodnevno fluktuiraju u promilima.

Grafikon 25

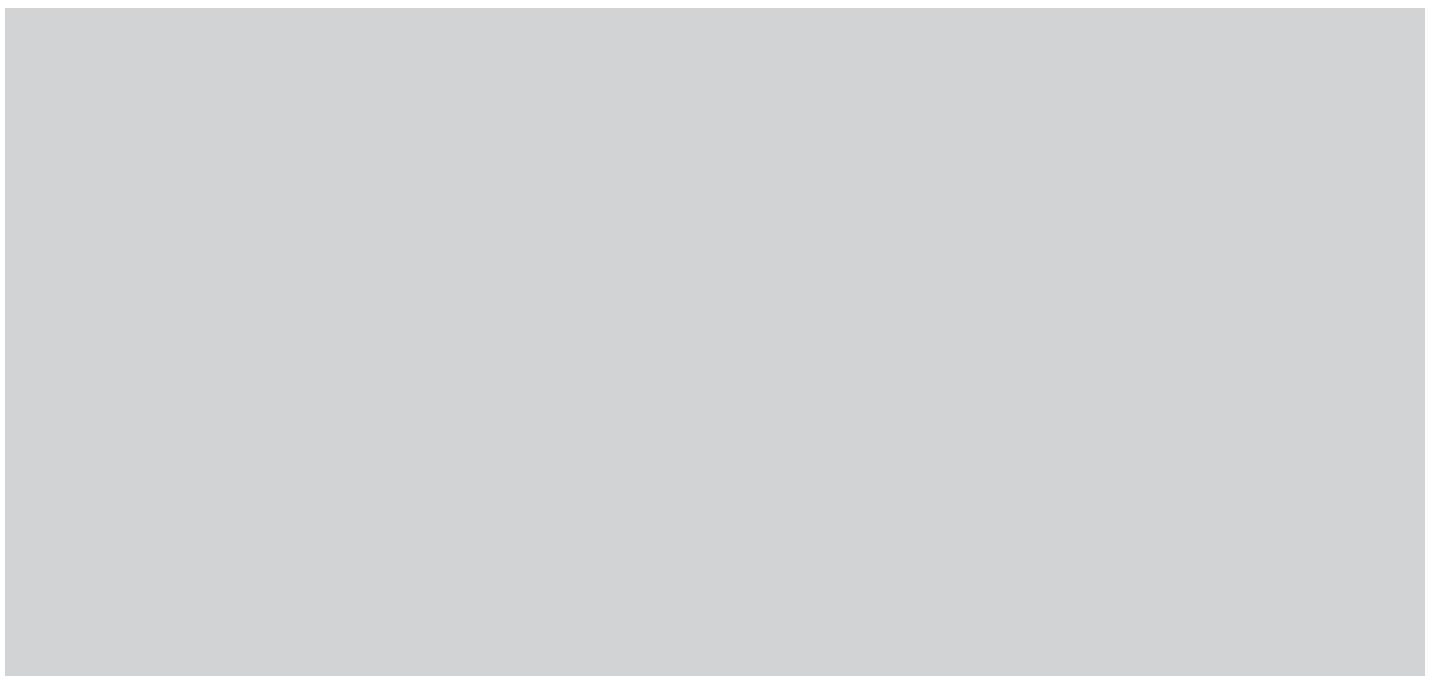
Grafikon 25 daje uporedni prikaz procenta uposlenih u administraciji u bh. entitetima u odnosu na različite zemlje EU. Udio administracije u BiH je daleko iznad prosjeka EU i OECD, pri čemu je ovaj udio u oba entiteta dramatično visok.

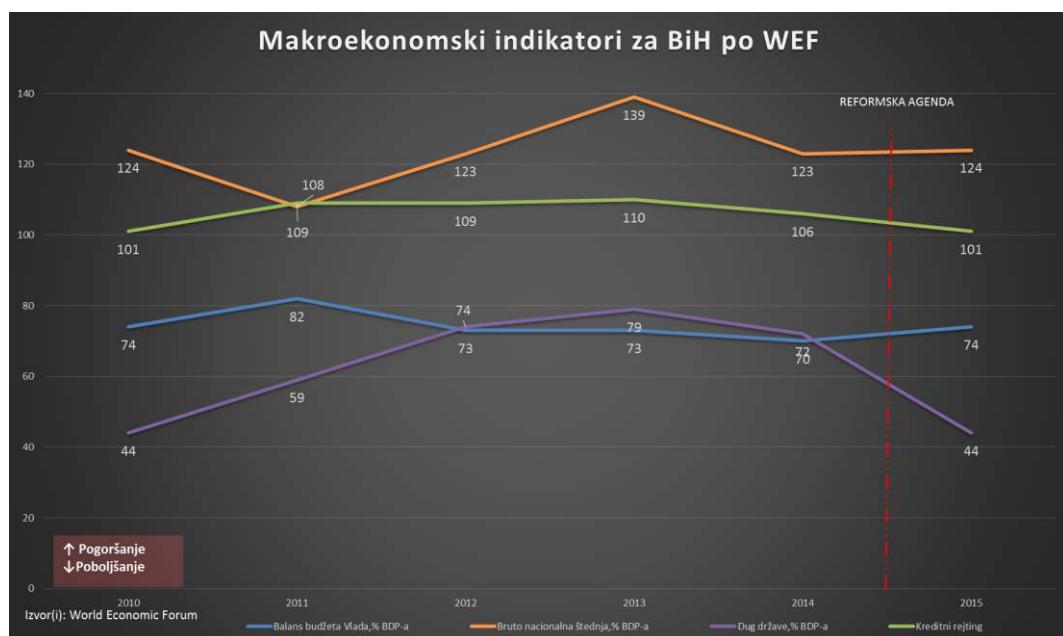

Grafikon 26 i 27

Grafikon 26 daje agregatni pregled udjela plata i vanjskog duga u bužetima u BiH (BiH, entiteti, kantoni, opštine) dok Grafikon 27 daje uvid u udio plata u budžetu institucija BiH gdje je vidljivo da se više od $\frac{1}{4}$ budžeta odvaja isključivo na plate. Ovaj procenat bi bio znajno viši ukoliko bi se iz ostatka budžeta izdvojila otplata vanjskog duga, koja je pružljivo polovinu njegove vrijednosti.

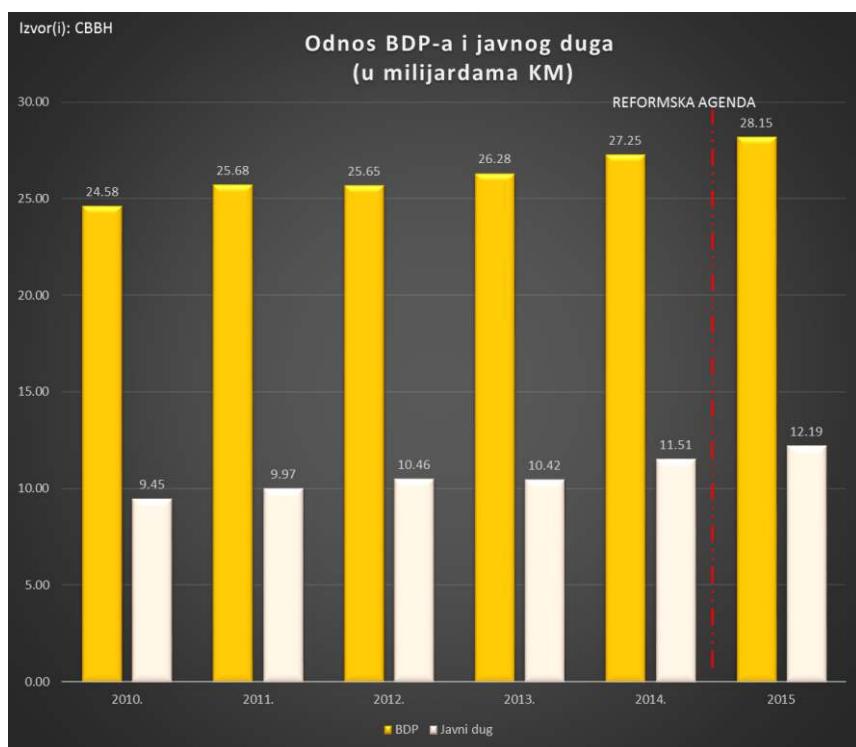
PUSAU NARODU PUSAU NARODU

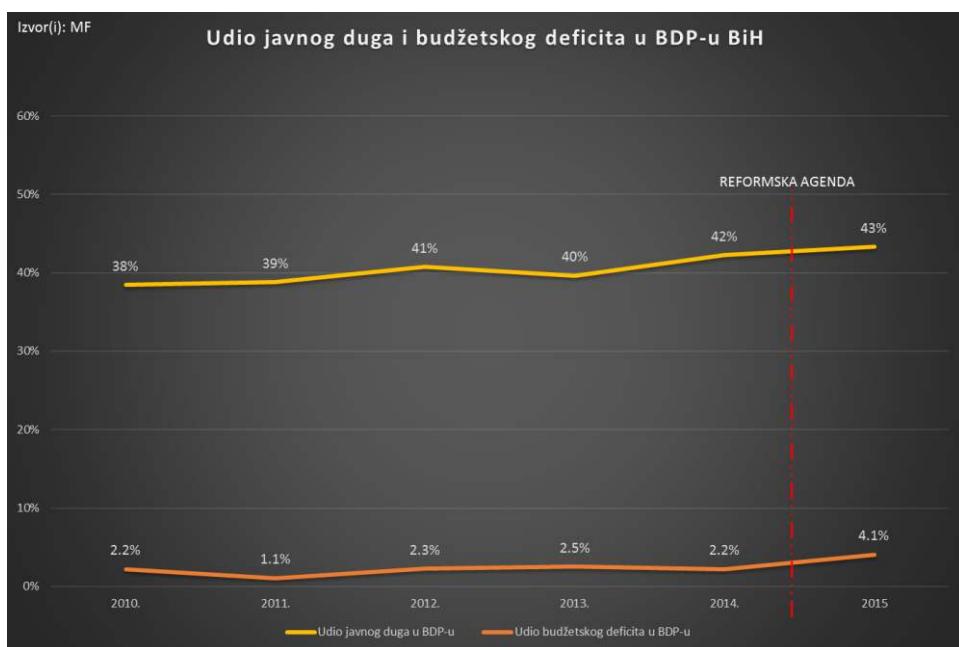
Grafikon 30

Iz Grafikona 30 sa 5WEF-ovih indikatora, od kojih dva korespondiraju s Maastricht kriterijima (inflacija i dug) vidljiv je makroekonomski trend u posljednjih 6 godina. Uprkos kolebanjima tokom nekoliko godina, po svih 5 indikatora, BiH je 2015. godine potpuno jednako rangirana kao i 2010., dakle nije zabilježen nikakav značajan progres u makroekonomskom kretanju.

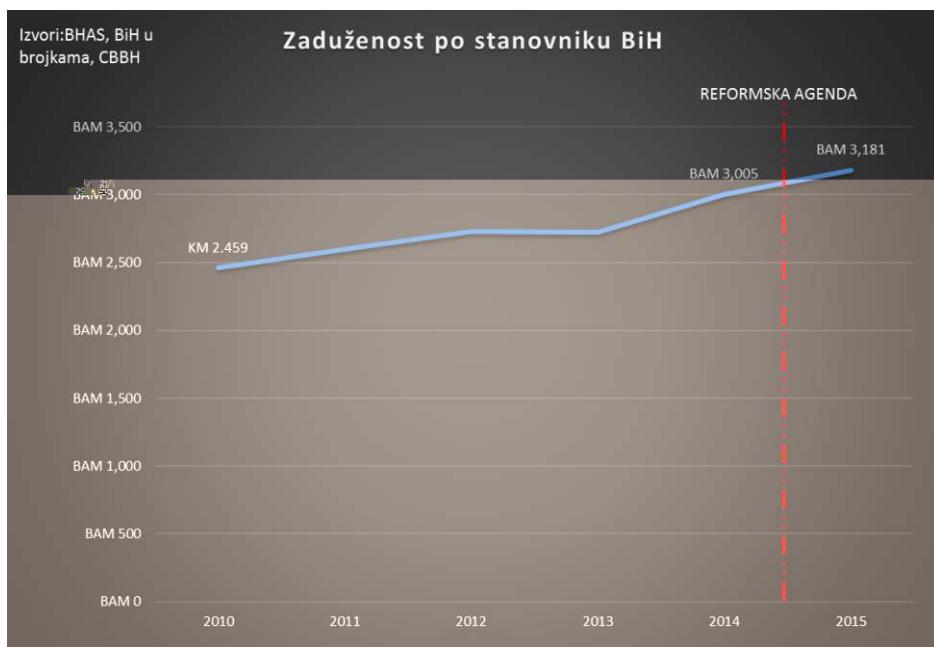
Grafikon 31

Iz Grafikona 31 vidljiv je petogodišnji trend i odnos BDP-a i javnog duga, gdje gotovo proporcionalno raste i BDP i javni dug. Ukupni javni dug već šest godina raste, pri čemu je 2015. dostignut historijski maksimum od 43% BDP-a, a od 2010. do 2015. uvećan je za 30%. Ovakav trend absolutno je neodrživ i nužno biće dovesti do ekstremnih budžetskih rezova i/ili ekstremnih uvećanja poreza.

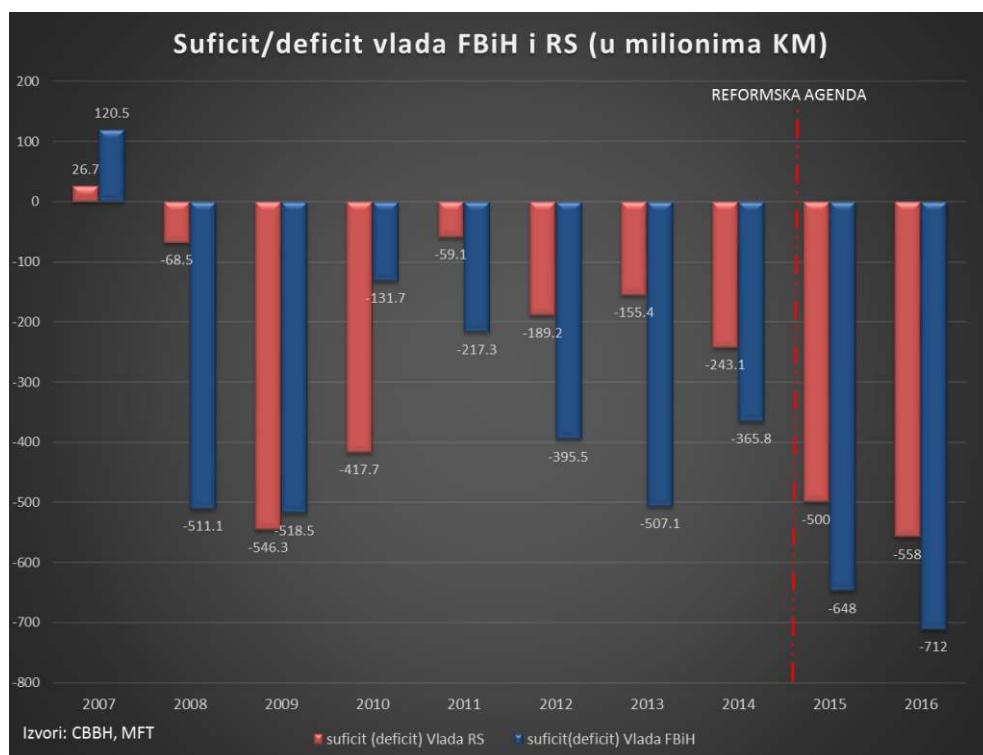
Grafikon 32

Grafikon 32 daje uvid u udio javnog duga i budžetskog deficita u BDP-u tokom 6 godina, gdje je tokom svih godina vidljiva zabrinjavajuća progresija uključujući i 2015. godinu. Kritično važan Maastricht kriterij - udio javnog duga i budžetskog deficita u BDP-u prikazan je na Grafikonu 32, agregatno za BiH. Vidljiv je zabrinjavajući trend rasta javnog duga u BiH generalno tokom 5 godina, a posebno u posljednje dvije godine. Prvi put nakon 2008. godine zabilježeno je probijanje preko 3% udjela deficita u BDP, a procenat deficita od 4,1% najviši je ikad u posljednjih 20 godina!

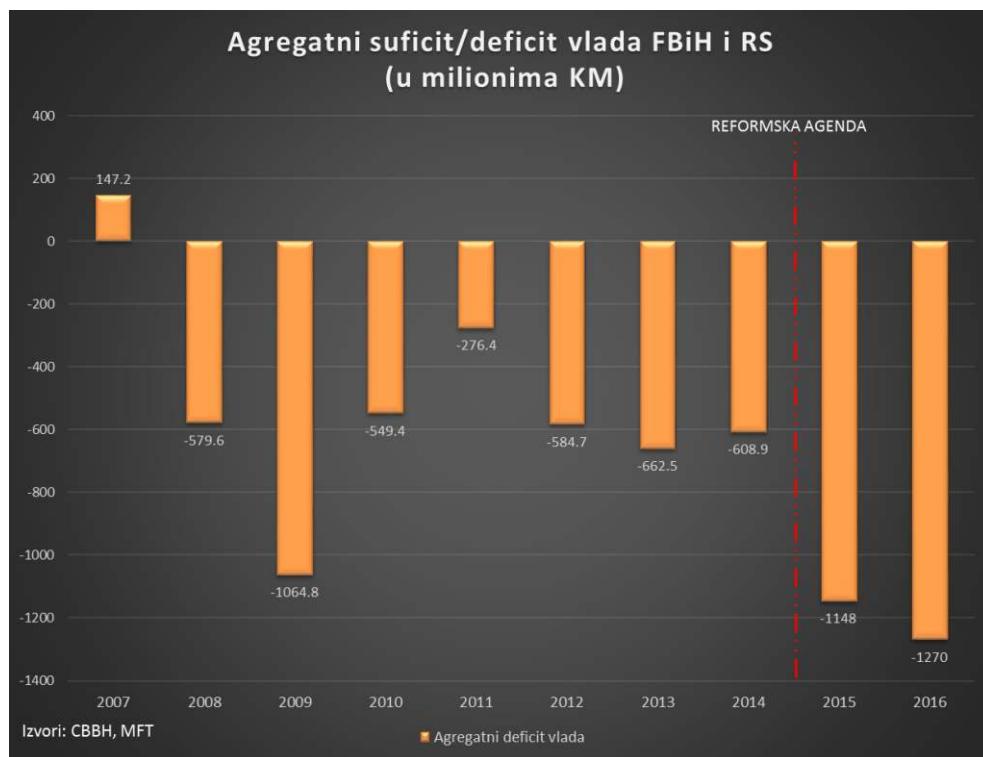

Grafikon 33

Grafikon 33 daje pregled trenda zaduženosti po stanovniku BiH tokom 6 godina gdje je zaduženost po stanovniku uvećana je za 29% ili 722 KM. U posljednjih godinu dana zaduženost je povećana za 6% ili 175 KM po glavu stanovnika, pa je na kraju 2015. godine iznosila 3.181 KM(!). Zbog neažurnosti zvanih statističkih pokazatelja, nemoguće je dati pregled zaduženosti po entitetima.

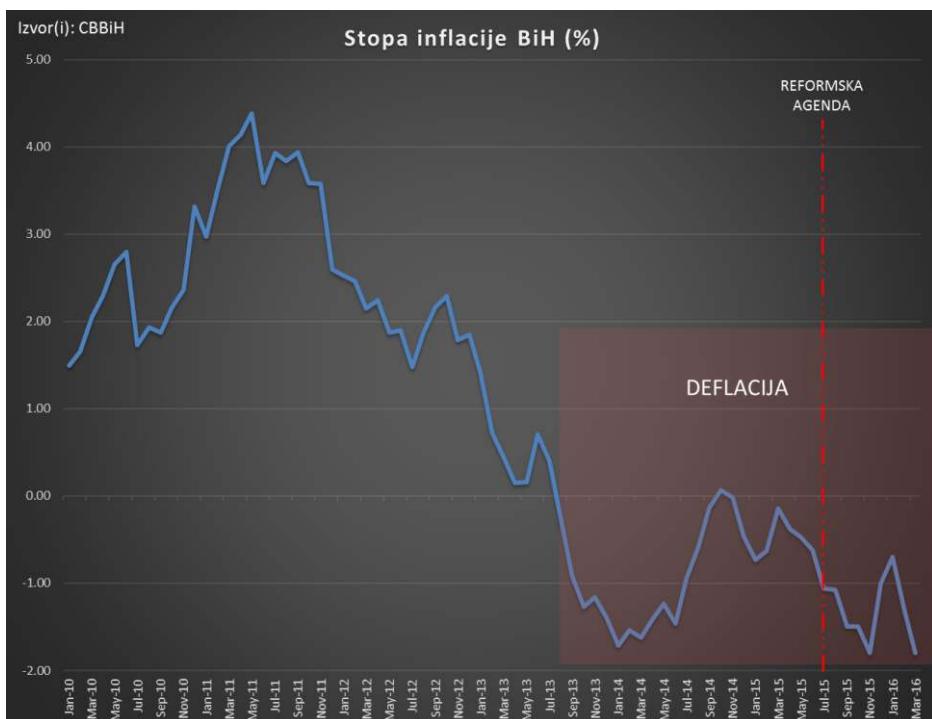

Grafikon 34

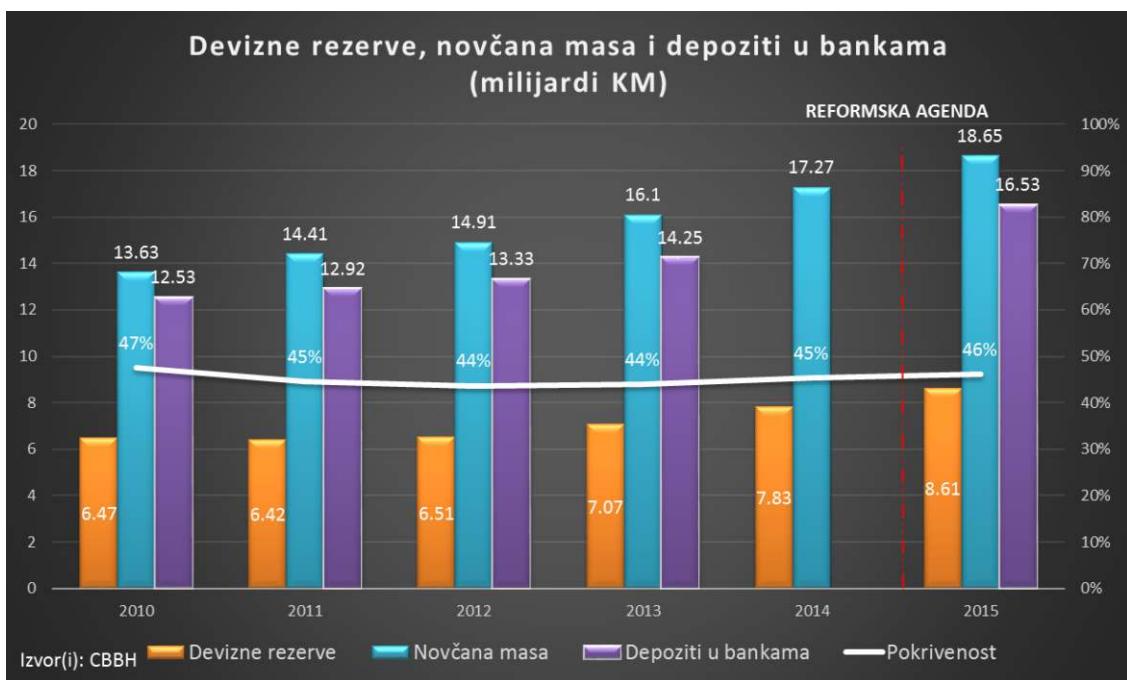
Grafikon 35

Grafikoni 34 i 35 daju trend i pregled budžetskog suficita/deficita po entitetima, gdje je vidljivo da je posljednja godina sa zabilježenim suficitom 2007. Od 2008. do 2016. ilježi se stalni budžetski deficit koji je u 2015. u FBiH iznosio 648 miliona KM, a u RS 500 miliona KM, što je zborno milijardu i 148 miliona KM budžetskog deficita u BiH. Projekcije, račene na temelju usvojenih budžeta za 2016. godinu, govore da će budžetski deficit u tekućoj godini rasti na skoro milijardu i 270 miliona KM, što je najveći budžetski deficit u BiH u posljednjih 20 godina.

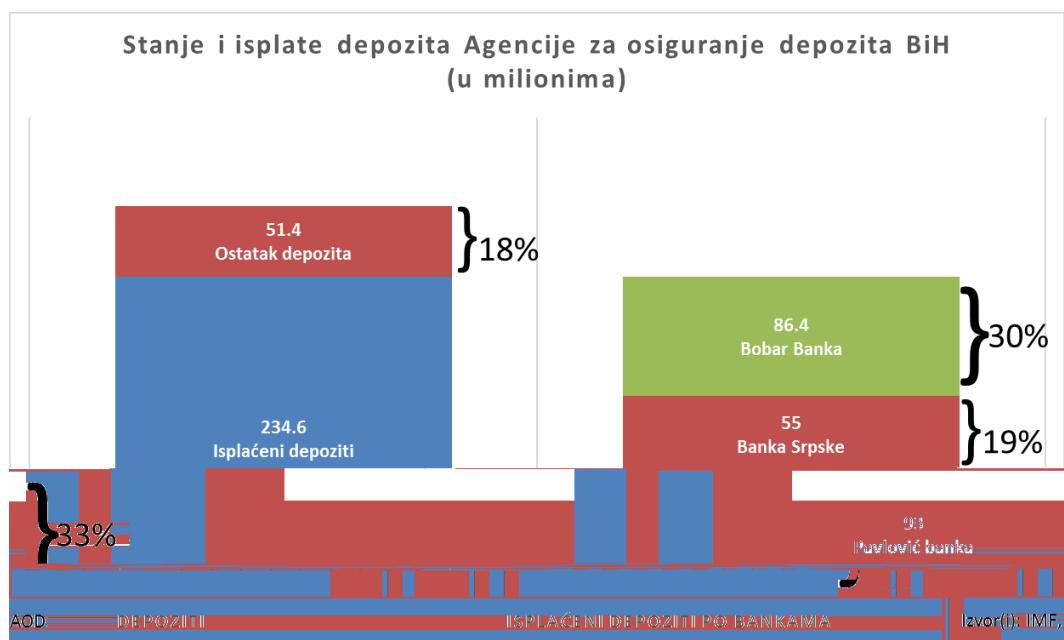
Grafikon 36

Grafikon 36 daje trend stope inflacije tokom 6 godina, gdje je vidljivo da se BiH već u godinu nalazi u zoni deflacija, što može biti dokaz trajanja recesije, viškova na tržištu dobara i usluga, izostanka potrebnog ekonomskog rasta i dodatni dokaz pada kupovne moći i životnog standarda građana.

Grafikon 37

Grafikon 37 daje pregled stanja deviznih rezervi (osiguranja konvertibilnosti valute), trend pokrivenosti novčane mase deviznim rezervama, ukupnu novčanu masu, te vrijednost depozita u bankama. Preko polovine ukupne novčane mase (55%) nije konvertibilno u eure, čime se ugrožava stabilnost valute, što može anulirati sve reformske procese u zemlji na duži vremenski period. Politika obaveznih rezervi Centralne banke BiH nije u skladu s preporukama međunarodnih finansijskih institucija u vezi sa održavanjem rezima valutnog odbora.

Grafikon 38

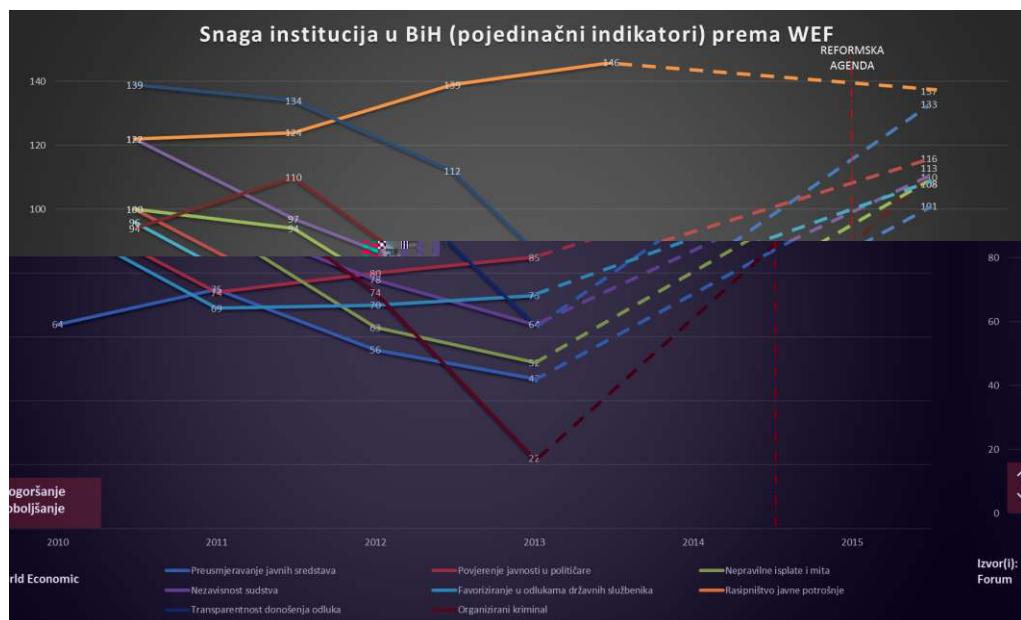
Grafikon 38 daje uvid u stanje rada Agencije za osiguranje depozita nakon afere, zatvaranja i/ili likvidacije tri banke u RS. Zbog ovako velikih novčanih razmjera ove bankarske afere, finansijski sistem je destabiliziran, a valuta je ugrožena. Dakle 82% akumuliranih rezervi (235 miliona KM) u Agenciji za osiguranje depozita BiH je potrošeno, što znači da je državni budžet duže vrijeme biti izložen pritiscima eventualne nesolventnosti bankarskog sektora.

4.2.6. Oblast: Vladavina prava i dobro upravljanje

Na nivou Vijeća ministara, od ukupno 16 planiranih mjera iz ove oblasti, usvojeno je 10 mjerama, među kojima isti su: Strategiju reforme sektora pravde, Strategiju za borbu protiv korupcije, Strategiju za prevenciju i borbu protiv terorizma, te Strategiju za upravljanje granicom.

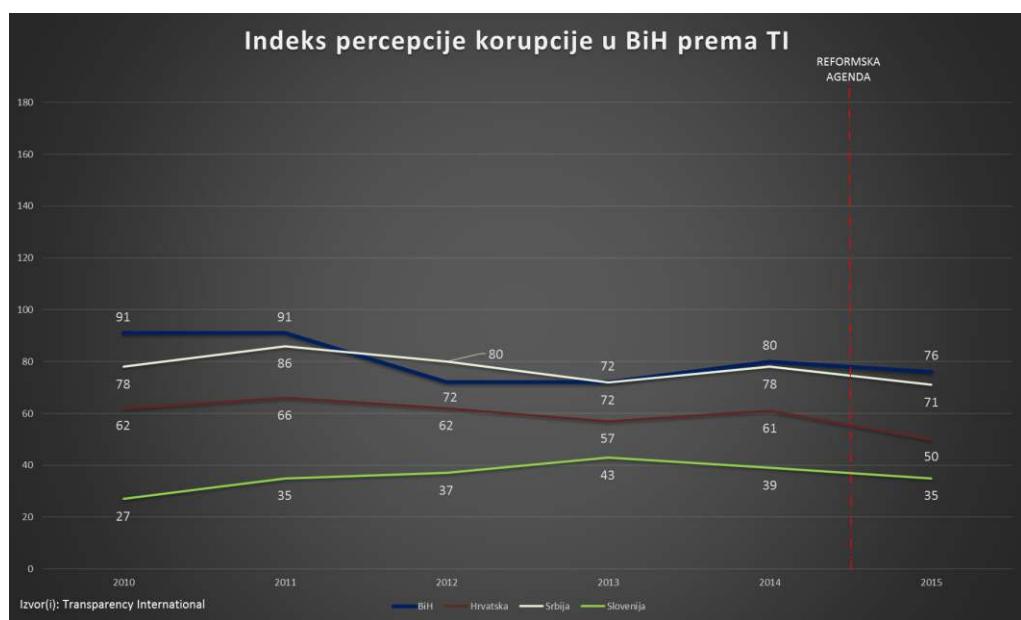
Vlada FBiH je predviđela 3 mjere u ovoj oblasti, nijedna mjera nije usvojena. Akcioni plan Vlade RS za izveštajni period je predviđao 13 mjera, od kojih je usvojeno 6 mjerama, među kojima isti su: Strategiju za borbu protiv terorizma, Uspostaviti efikasne strukture za prevenciju korupcije, Uspostaviti vrsta pravila za oduzimanje imovine i pranje novca.

U nastavku slijedi nekoliko sekundarnih indikatora koji daju uvid u stanje u ovoj oblasti, te eventualne promjene od donošenja Reformske agende.

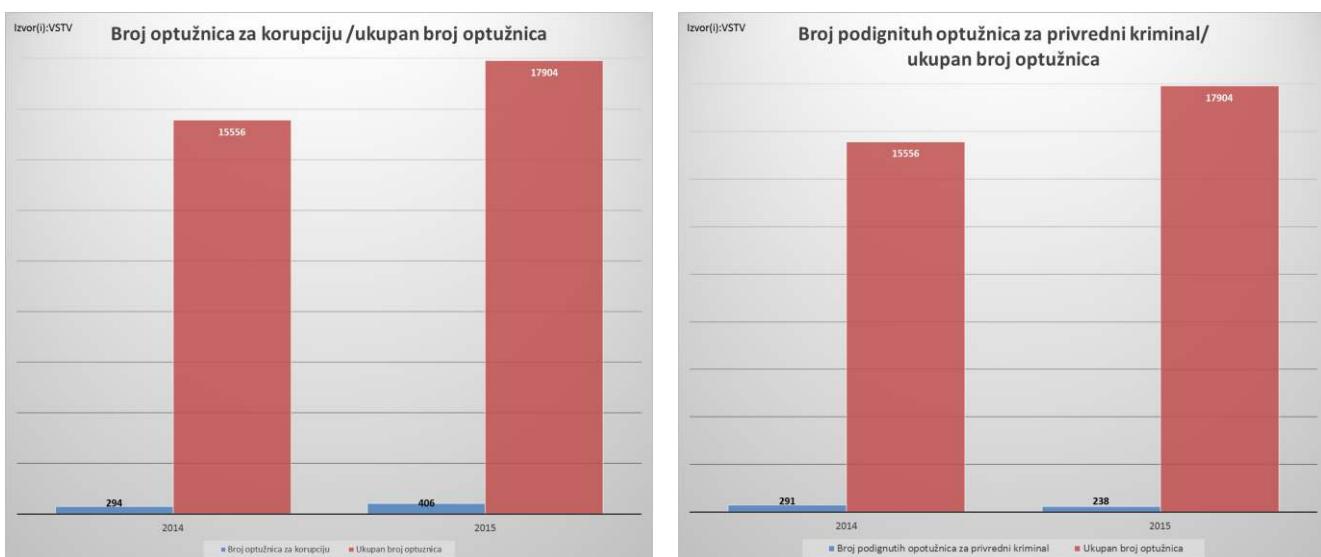
Grafikon 39

Grafikon 39 daje prikaz paketa indikatora WEF-a, gdje su vidljivi vrlo negativni trendovi, odnosno pogoršanja po svim, osim po jednom indikatoru – Rasipništvo javne potrošnje. Ipak, upravo prema ovom indikatoru, BiH je ranijih godina bila među najgorim državama svijeta, a za 2015. najlošiji rejting BiH ima upravo na tom indikatoru. Prema ostalim 7 indikatorima, u posljednje dvije godine BiH nije zabilježila napredak. Naprotiv, po svim indikatorima zabilježeno je pogoršanje, pa se BiH nalazi između 101. i 140. mesta od 150 rangiranih država. Vrlo loš rejting je po kriteriju Transparentnost donošenja odluka, zatim Povjerenje javnosti u političare, pa Favoriziranje u odlukama državnih službenika, potom Nezavisnost sudstva, itd. Rejtinzi po ovim kriterijima nedvosmisleno ukazuju na ozbiljan izazov koji BiH u izgradnji vladavine prava, borbi protiv političke korupcije i pokroviteljstva i jačanja nezavisnog sudstva.

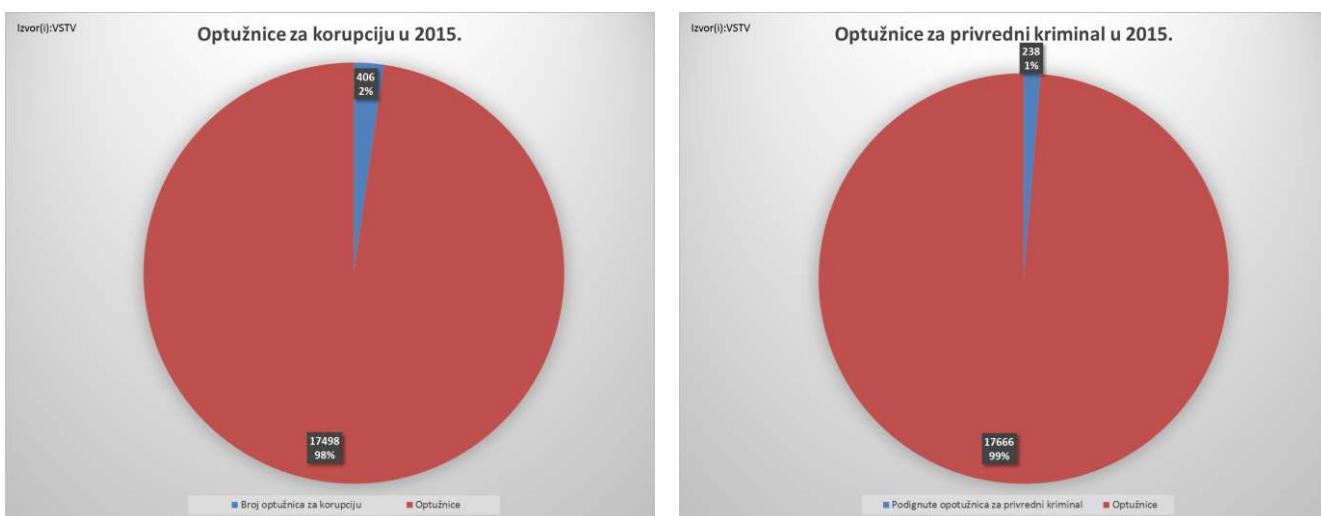

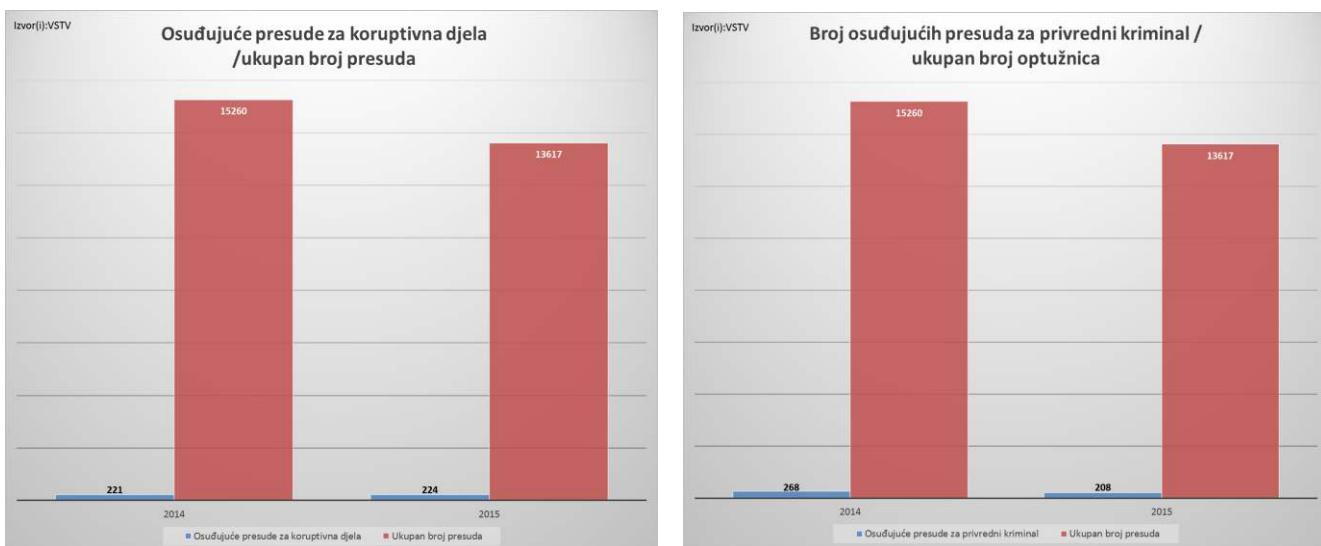
Grafikon 40

Grafikon 40 daje šestogodišnji trend Indeksa percepcije korupcije (PCI) Transparency International-a, sa prikazom BiH i tri države regije. Rang BiH se tokom posljednje dvije godine pogoršao za 15 pozicija, pa je dvije godine zaredom BiH, uz Albaniju i Kosovo, najlošije rangirana država regiona u ravni sa Beninom i El Salvadorom.

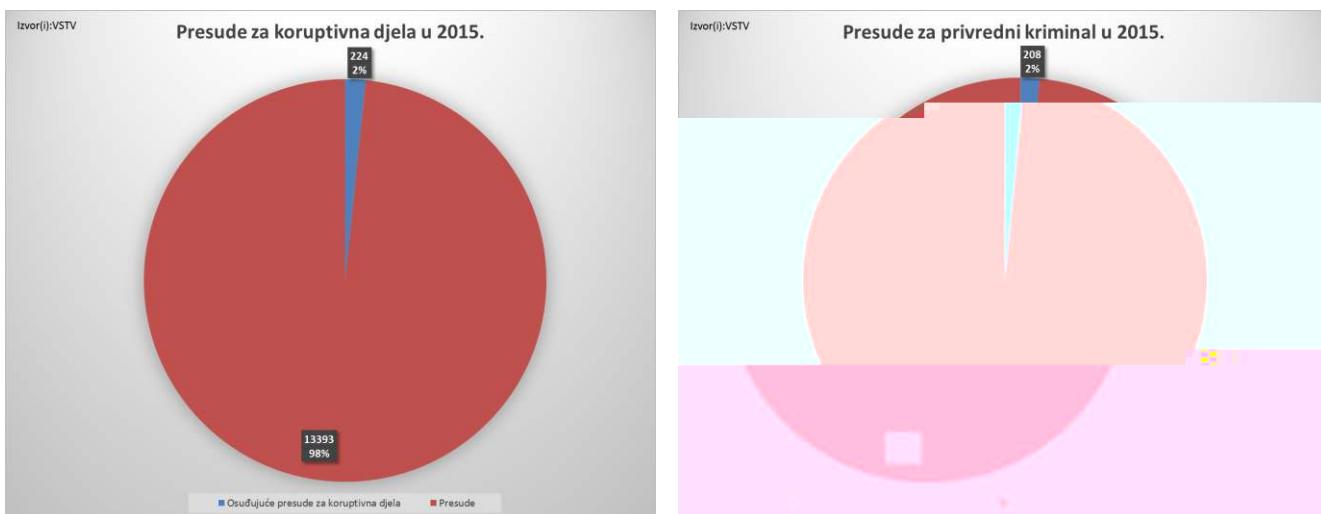
Grafikon 41 i 42

Grafikoni 41 i 42 daju prikaz udjela optužnica za privredni kriminal i korupciju u ukupnom broju podignutih optužnica za dvije posljednje godine. U 2014. i 2015. godini, po podacima VSTV-a, od ukupno 33.460 podignutih optužnica, samo 529 ili 1,6% se odnosi na privredni kriminal, a 700 ili 2,1% odnosi se na korupciju. Ovi podaci nedvosmisleno ukazuju na zaključak da je procesuiranje težih oblika kriminala, najčešće povezanih sa političkom vlasti, na periferiji interesovanja pravosudnih organa. Vrlo loše višegodišnje rangiranje BiH po kriterijima WEF-a i TI-a u oblasti vladavine prava, nezavisnosti sudstva, organiziranog kriminala i sl., upućuje na dva moguća zaključka: ili je pravosudni aparat do te mjeri pod političkim uticajem da se ne može značajno posvetiti borbi protiv organiziranog i privrednog kriminala i korupcije, ili sva istraživanja domaćih i stranih subjekata, u ovoj oblasti ne daju validne rezultate, pa kriminala i korupcije ima proporcionalno učestvu u podignutim optužnicama, tj. oko 1-2%. Detalji su prikazani na grafikonima 43-48.

Grafikon 43 i 44

Grafikon 45 i 46

Grafikon 47 i 48

Od ukupno 28.877 osuđujućih presuda u 2014. i 2015. godini, tek 1,5% ili 445 presuda se odnosi na koruptivna krivi nadjela, te 1,6% ili 476 na privredni kriminal. Zbog toga, tek 3,1% presuda od ukupnog broja presuda odnosi se na korupciju i privredni kriminal.

Grafikon 49 daje nam uvid u obim ukupnog nenaplaćenog poreskog duga u FBiH, na dan 31.03.2016. godine. Vrijednost duga iznosi dvije milijarde i 98,5 miliona KM u šta ulaze dugovi po osnovu neplaćenih poreza, doprinos, te taksi drugih naknada. Najveći dužnici po osnovu neizmirenih javnih prihoda su poreski obveznici sa učesnim državnog

**Tabela 2 - PREGLED PRVIH 20 POREZNIH OBVEZNIKA SA IZNOSOM DUGA
PO OSNOVU POREZA I DOPRINOSA NA DAN 31.03.2016.**

	Firma	Dug
1	JP "ŽELJEZNICE FBIH"	198.067.067

Poslovna klima i konkurentnost

Reforma javne uprave

Uvođenje inoviranu Strategiju reforme javne uprave koja će
promocijama i podrškom uvođenju inovirane strategije reforme javne uprave

% od PIB-a

2

10 X 10 X 20

	7	Odrediti, održavati i objaviti strategije javnog duga i analize održivosti duga na državnom i entitetskom nivou 7.1. Usvajanje kalendara razmjene podataka potrebnih za pripremu Srednjoročne strategije upravljanja dugom BiH 7.2. Odrediti, održavati i objaviti strategije javnog duga i analize održivosti duga na državnom i entitetskom nivou	X		
	8	Osiguranje pune podrške uspješnoj realizaciji provođenja odluke o postupku srednjoročnog planiranja, praćenja i izvještavanja u institucijama BiH		X	
	9	Unaprjeđenje korištenja međunarodne ekonomiske pomoći		X	
	1	Usvojiti Strategiju i Akcioni plan reforme sektora pravde u BiH	X		X

	1	Uspostaviti efikasnu prevenciju korupcije i sukoba interesa u pravosudu 2.1. Provoditi zajedničke obuke za tužitelje, istražitelje i policijska tijela za rad na krivičnim djelima korupcije i poboljšanje koordinacije u tom procesu 2.2. Izvršiti analizu zakona o sukobu interesa u BiH s ciljem utvrđivanja mogućnosti za efikasnije suzbijanje sukoba interesova, poštovanja sankcija za njihovo nepoštivanje 2.3. Na osnovu analize predložiti izmjene i dopune Zakona o sukobu interesa u BiH za efikasnije suzbijanje sukoba	X		
--	---	---	---	--	--

Vladavina prava i dobro upravljanje

	8.2. Provesti proceduru za izbor novog oficira za vezu SELEC centru, radi osiguranja kontinuiteta u pogledu rada bh oficira za vezu.	X		
	8.3. Provesti inicijativu za zaključivanje tri ugovora sa zemljama u okruženju o policijskoj saradnji.	X		

5.3. Akcioni plan Vlade RS				
Poslovna klima i konkurenčnost	Mjera	Usvojeno	U proceduri	Nije usvojeno
	1 Zakon o porezu na dobit	X		
	2 Zakon o porezu na dohodak	X		
	3 Zakon o porezu na nepokretnosti	X		
	4 Zakon o rokovima izmirenja novčanih obaveza		X	
	5 Zakon o odgođenom plaćanju poreskog duga	X		
	6 Zakon o računovodstvu i reviziji Republike Srpske	X		
	7 Zakon o jedinstvenom registru finansijskih izvještaja	X		
	8 Registar parafiskalnih nameta (kroz Zakon o poreskom sistemu)		X	
	9 Zakon o doprinosima: Smanjenje poreskog opterećenja na rad		X	
	10 Uklanjanje podsticaja i drugih vidova pomoći velikim preduzećima			X
	11 Rješavanje neodrživih preduzeća	X		
	12 Ubrzati procedure za pribavljanje građevinskih dozvola		X	
	13 Ubrzati procedure za pribavljanje priključaka za struju		X	
	14 Reforma inspekcija (Pojačati inspekciju rada)			X
	15 Jačanje nacionalne kontrole kvaliteta			X
	16 Bolja zaštita manjinskih akcionara		X	
	17 Zakon o stečaju (Uvođenje instituta "predstečajnog postupka", skraćivanje stečajnog postupka i poboljšanje stečajnih procedura)		X	
	18 Povećanje akcize na duvan i alkohol za zdravstveni sektor		X	
	19 Analiza povećanja PDV-a		X	
	20 Zakon o izmenama i dopunama zakona o investicionim fondovima	X		
	21 Zakon o obaveznim osiguranjima u saobraćaju	X		
	22 Zakon o bankama (Nacrt)		X	
	23 Pravni okvir za naplatu i rješavanje nekvalitetnih kredita: osnivanje i supervizija društava za upravljanje aktivom i			X

	vansudsko restrukturiranje dugova			
24	Jačanje nadzora nad bankama od strane entitetskih Agencija za bankarstvo	x		
25	Spisak održivih i neodrživih javnih preduzeća			x
26	Startegija za rješavanje preduzeća gubitaša u javnom vlasništvu (Program restrukturiranja i Program privatizacije)			x
27	Program restrukturiranja Željeznica Republike Srpske		x	
Tržište rada	1 Zakon o radu: Omogućiti fleksibilnost radnih uslova i diferencirano određivanje plata na osnovu vještina, kvalifikacija, nivoa iskustva i učinka; Povećati kazne za kršenje zakona (MMF: Prethodna mjera)	x		
	2 Razdvojiti obavezno zdravstveno osiguranje od funkcije posredovanja u zapošljavanju			x
	3 Reforma sistema obrazovanja: veća povezanost sa tržistem rada		x	
	4 Uvođenje šema podrške za tražioce prvog posla			x
	5 Poboljšati vraćanje ljudi u radni status			x
Soc.politika i penz. sistem	1 Poboljšati ciljanje socijalne zaštite		x	
	2 Ispitati potrebu za reformom parametara penzijskog sistema		x	
	3 Izraditi šeme za dobrovoljno penzionisanje		x	
	4 Osnivanje prvog dobrovoljnog penzijskog fonda		x	
Reforma javne uprave	1 Usvojiti ključne principe reforme javne uprave (Uključiti osnovne, suštinski važne reforme za upravljanje javnim finansijama)	x		
	2 Puna podrška za uspješnu realizaciju aktivnosti u vezi sa provođenjem popisa stanovništva, domaćinstava i stanova, uz puno poštovanje odredbi Zakona o popisu, podzakonskih propisa i evropskih statističkih standarda u popisnim aktivnostima		x	
	3 Uspostaviti sistem određivanja plata na osnovu vrijednosti			x
	4 Odrediti kriterijume kvalifikovanosti i testove kompetentnosti pri zapošljavanju državnih službenika i namještenika			x
	5 Revidirati Kadrovske planove	x		

	6	Zakon o državnim službenicima i namještenicima (Olakšati reformu javne uprave i uvesti veću fleksibilnost radnih angažmana)	
	7	Osigurati zapošljavanje isključivo najbolje rangiranih kandidata	

finansije

Javne

Vladavina prava i dobro upravljanje	18	Analiza dugovanja zdravstvenog sektora		X	
	19	Uvođenje trezorskog sistema u zdravstveni sektor		X	
	20	Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenom osiguranju			X
	21	Novi modeli i izvori finansiranja		X	
	22	Normiranje mreže zdravstvenih ustanova		X	
Pravo na bezbjednost i sigurnost	1	Poboljšati procedure prodaje zaplijenjene imovine		X	
	2	Unaprijediti saradnju policije na svim nivoima		X	
	3	Razvijati regionalnu i međunarodnu policijsku saradnju		X	
	4	Zaključiti operativni sporazum sa EUROPOL-om kako bi se obezbjedio dvosmjerni protok povjerljivih informacija o kriminalu između BiH i zemalja članica	X		
	5	Implementacija Strategije za borbu protiv korupcije u Republici Srpskoj		X	
	6	Unaprijediti integritet policijskih službenika		X	
	7	Uspostaviti efikasne strukture za prevenciju korupcije i nadzor nad provođenjem mjera iz Akcionog plana za borbu protiv korupcije, u skladu sa relevantnim međunarodnim standardima	X		
	8	Uspostaviti čvrsta pravila i efikasan pravni i institucionalni okvir koji reguliše oduzimanje imovine, pranje novca i povrat	X		
	9	Usvojiti Strategiju za borbu protiv terorizma u BiH	X		
	10	Akcioni plan Republike Srpske za prevenciju i borbu protiv terorizma za period 2015-2020. godina	X		
	11	Povećati efikasnost sistema razmjene podataka između policije i tužilaca (Poboljšaće se protok informacija)		X	
	12	Uskladiti zakone o civilnom posjedovanju oružja	X		
	13	Uskladiti pravni i regulatorni okvir za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma sa međunarodnim standardima i preporukama Radne grupe za finansijsko djelovanje		X	

5.4. Akcioni plan Vlade FBiH

	Mjera	Usvojeno	U proceduri	Nije usvojeno
Poslovna klima i konkurentnost	1 Program javnih investicija	X		
	2 Zakon o unutrašnjem platnom prometu	X		
	3 Zakon o privrednim društvima	X		
	4 Izmjene i dopune Zakona o privrednim društvima			X
	5 Zakon o direktnim stranim ulaganjima	X		
	6 Pravni okvir za multilateralne kompenzacije i plaćanja			X
	7 Zakon o javno-privatnom partnerstvu			X
	8 Zakon o koncesijama			X
	9 Zakon o stečaju			X
	10 Zakon o šumama		X	
	11 Zakon turizmu			X
	12 Pojednostavljena registracija poslovnih objekata			X
	13 Uspostavljanje „one-sto“ shop			X
	14 Skraćivanje procedura za pribavljanje građevinskih dozvola i prik. struje			X
	15 Program rekonstriranj rudnik i željeznica		X	
	16 Privatizacija privrednih društava sa manjinskim udjelom Vlade FBiH			X
	17 Osnivanje privrednih sudova			X
	18 Zakon o bankama			X
	19 Jaačanje nadzora nad bankama od strane Agencije za bankarstvo		X	
	20 Jačanje uprave za inspekcijske poslove i Porezne uprave FBiH		X	
	21 Izmjene i dopune Zakona o prekkšajima			X
Tržiste rada	1 Zakon o radu	X		
	2 Uredba o prvom zapošljavanju i samozapošljavanju	X		
	3 Razdvojiti obavezno zdravstveno osiguranje			X

	4.	Reforma sistema obrazovanja			X
	5	Reforma najniže plaće i smanjenje poreskog klina			X
	6	Izrada jedne „fleksibilne ljestvice“ optimalne aktivnosti z PES			X
	7	Anliza podataka iz registra poduzeć / pregled zaposlenosti po zanimanjima			X
Soc. politika i penz. sistem	1	Strategija za reformu sistema PIO			X
	2	Asimetrično plaćanje el. energije			X
	3	Poboljšano ciljanje socijalne zaštite i uspostavljanje baze podataka		X	
Javne finansije, fiskalna politika i održivost	1	Zakon o porezu na dobit	X		
	2	Izmjene i dopune Zakona o doprinosima	X		
	3	Izmjene i dopune Zakona o doprinosima-smanjenje opterećenja na rad		X	
	4	Registar parafiskalnih nameta			X
	5	Inicijativa za povećanje putarine na gorivo	X		
	6	Kontrola prijave najnižeg dohotka kao osnova za obračun poreza i doprins		X	
	7	Izmjene Zkona o porezu na dohodak			X
	8	Moratorij na zapošljavanje u upravi	X		
	9	Smanjenje izdataka za plaće i druge tekuće troškove	X		
	10	Zakon o uvezivanju nedostajućeg radnog staža		X	
	11	Inicijativa z povećanje akciza na duhan i pivo za zdravstveni sektor	X		
	12	Novi modeli i izvori finansiranj zdravstvenog sektora			X
	13	Izmjene i dopune Zakona o budžetima u FBiH	X		
	14	Unaprijeđenje kontrole i nadzor potrošnje vanbudžetskim fondovima i JP		X	
	15	Strategija za upravljanje javnim dugom	X		
	16	Rebalans Budžeta za 2015.g.	X		
	17	Razmjena podataka između poreskih uprava	X		
	18	Anliza dugovanja zdravstvenog sektora		X	
	19	Uvođenje trezorskog sistema poslovanja u zdravstveni			X

	sektor			
Reforma javne uprave	1 Uredba o vršenju ovlaštenja u privrednim društvima	X		
	2 Izmjene i dopune Zakona o državnoj službi, dr. službenicima i namjetenicima	X		
	3 Odluka koja uvodi moratorij na povećanje plata u JS	X		
	4 Reorganizacija državnih organa			
	5 Usvojiti ključne principe reforme javne uprave			X
	6 Uspostaviti sistem određivanja plata na osnovu vrijednosti		X	
	7 Revidirati kadrovske planove			X
	8 Osigurati zapošljavanje isključivo najbolje rangiranih kandidata			X
Vladavina prava i dobro upravljanje	1 Strategija za borbu protiv korupcije 2015.-2019.		X	
	2 Unaprijediti saradnju policije na svim nivoima		X	
	3 Uspostaviti efikasan sistem za smanjenje broja neriješenih predmeta po osnovu tužbi za komunalne usluge			X

Reformska agenda za Bosnu i Hercegovinu za period 2015-2018. godina

1. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, Vlada Republike Srpske, vlade: Unsko-sanskog kantona, Posavskog kantona, Tuzlanskog kantona, Zeničko-dobojskog kantona, Bosansko-podrinjskog kantona, Srednjobosanskog kantona, Hercegovačko-neretvanskog kantona, Zapadno-hercegovačkog kantona, Kantona Sarajevo, Herceg-bosanskog kantona i Vladi Brčko Distrikta prepoznajemo hitnu potrebu pokretanja procesa oporavka i moderniziranja ekonomije u cilju jačanja održivog, efikasnog, socijalno pravednog i stabilnog ekonomskog rasta, otvaranja radnih mesta, povećanja i bolje ciljane raspodjele socijalnih davanja te stvaranja održivog i pravnog društvenog okruženja. Konkretnе akcije u cilju fiskalne i finansijske održivosti i socio-ekonomske reforme će biti dopunjene ciljnim mjerama, da bi se ojačala vladavina prava i borba protiv korupcije, uz jačanje upravnih kapaciteta i povećanje efikasnosti javnih institucija na svim nivoma vlasti (pojam „svi nivoi vlasti“ ovdje i u daljem tekstu podrazumijeva državni, entitetski i kantonalni nivo vlasti te Brčko Distrikt).
2. Ova reformska agenda utvrđuje glavne planove Vijeća ministara BiH, Vlade Federacije BiH, Vlade Republike Srpske, vlade Unsko-sanskog kantona, Posavskog kantona, Tuzlanskog kantona, Zeničko-dobojskog kantona, Bosansko-podrinjskog kantona, Srednjobosanskog kantona, Hercegovačko-neretvanskog kantona, Zapadno-hercegovačkog kantona, Kantona Sarajevo, Herceg-bosanskog kantona i Vlade Brčko Distrikta za socio-ekonomske i povezane reforme tokom preostalog njihovog demokratski povjerenog im mandata i uveliko odražava programe koje su Vijeće ministara BiH, Vlada Federacije BiH, Vlada Republike Srpske, vlade Unsko-sanskog kantona, Posavskog kantona, Tuzlanskog kantona, Zeničko-dobojskog kantona, Bosansko-podrinjskog kantona, Srednjobosanskog kantona, Hercegovačko-neretvanskog kantona, Zapadno-hercegovačkog kantona, Kantona Sarajevo, Herceg-bosanskog kantona i Vlade Brčko Distrikta već započele. Reformska agenda je takođe namijenjena da odgovori na poziv Vijeća ministara za vanjske poslove, iz decembra 2014., za usvajanjem inicijalne agende za reforme, u skladu s pravnom stečevinom EU. Svesni smo da će značaj napredak u provedbi ove agende biti neophodan za aplikaciju za članstvo koju će razmatrati EU.
3. O prioritetima koji su predviđeni ovom agendom razgovarano je sa međunarodnim finansijskim institucijama i u prethodnom periodu. Reforme bi trebalo da uspostave osnovu za pregovore o pojedinačnim programima finansijske i tehničke pomoći međunarodnih finansijskih institucija i EU, kao i sa drugim donatorima i partnerima koji eventualno žele podržati Reformsku agendu. Svaka od institucija pregovara o pojedinačnim programima i prati napredak po svojim prioritetima, a jasno je da će program biti tjesno koordiniran i uskladen sa ukupnim reformskim naporima.
4. Nadalje, Reformska agenda je tjesno povezana s ciljevima novog pristupa EU ekonomskom upravljanju na Zapadnom Balkanu i u skladu je s programom ekonomskih reformi, kao temeljnim elementom koji treba da podstakne sveobuhvatne strukturalne reforme da bi se održala makroekonomska stabilnost i pospješio rast i konkurenčnost.
5. Provedba Reformske agende će započeti bez odlaganja. Širok set srednjoročnih prioriteta, kako je naznačeno u nastavku, će biti prerađen u konkretnе inicijalne mјere i poduhvate, koji će biti pripremljeni i provedeni u predstojećim mjesecima 2015. i po etkom 2016. godine, sa svakom institucijom pojedinačno. Odnosno, ove pojedinačne mјere i poduhvati će biti razrađeni u konsultacijama s

me unarodnim finansijskim institucijama i EU i vodi e do dalnjih preciznijih mjera koje e reformsku agendu pomjeriti sanjene po etne faze dalje u srednjoro ni period.

6. Stanje javnih finansija svih nivoa vlasti u BiH je takvo da je neophodno provesti fiskalnu konsolidaciju koja e postepeno dovesti do smanjenja budžetskog deficita i srednjero no dovesti do smanjenja nivoa javnog duga. Zbog toga su se vlasti u BiH opredijelile za snažan trogodišnji program fiskalne konsolidacije. U pogledu ovog cilja, a radi izbjegavanja nepovoljnih eksternih uslova finansiranja vlasti u BiH o ekuju zaklju ivanje finansijskih aranžmana sa Me unarodnim monetarnim fondom, Svjetskom bankom i Evropskom komisijom, koje e tokom provo enja mjera fiskalne konsolidacije osigurati finansijsku podršku.
7. Fiskalna konsolidacija ima za cilj da osigura stabilno makroekonomsko okruženje, ali za stabilan, pozitivan realni rast u srednjem i dugom roku neophodno je provesti niz strukturalnih reformi u oblastima radnog zakonodavstva, reforme javne uprave i politike zapošljavanja u javnom sektoru, unapre enja poslovne klime i konkurentnosti, restrukturiranja javnih preduze a, reforme socijalnih davanja, reforme zdravstvenog sektora, te vladavine prava.

Reformska agenda je prikazana u šestzna ajnih oblasti i to:

Javne finansije, oporezivanje i fiskalna održivost

8. Budžeti ebiti utvr eni i održavani na vrstim srednjero nim temeljima, dogovorenim s MMF-om u aranžmanu koji e uslijediti nakon sadašnjeg stend-baj aranžmana. Ovaj novi fiskalni okvir e postaviti nivo javnog duga na silaznu putanju, a stvari e i prostor za pove anje javnih investicija i istovremeno smanjiti u eš e vladinog sektora u ekonomiji. Fiskalna konsolidacija e biti provedena smanjivanjem javne potrošnje, te pove anjem javnih prihoda. Pove anje javnih prihoda e se posti i pove anjem prihoda od poreza, proširivanjem poreske baze, smanjenjem sive ekonomije, smanjenjem poreskih osoba anja i unapre enjem rada poreskih uprava. Ukoliko se ove mjere pokažu nedovoljnim do kraja 2015. godine, dodatne mjere, uklju uju i i pove anje PDV-a, e se razmatrati, u dogовору са MMF-om, na osnovu detaljnih procjena, na sastanku na visokom nivou:

- Dok e reforme poreskih sistema i javnih rashoda morati biti provedene unutar cijelog fiskalnog paketa koji e osigurati srednjero nu fiskalnu održivost, postoji i jasna potreba za smanjenjem vladinog sektora u ekonomiji i znatnog smanjenja poreskog optere enja na rad i investicije. Ovi imperativi ukazuju na potrebu da se zna ajno smanje javni rashodi na svim nivoima vlasti i unaprijedi njena efikasnost.
- Fiskalna konsolidacija mora da dovede do smanjenja budžetskog deficita i do zaustavljanja rasta javnog duga. Proveš emo reforme sistema oporezivanja, u cilju smanjenja optere enja rada, ali iste nije mogu e sprovesti unutar postoje eg fiskalnog okvira.
- Potrebno je sprovesti smanjenje optere enja rada, kroz smanjenje doprinosa za zdravstveno osiguranje, ali je istovremeno potrebno osigurati dodatne prihode vanbudžetskim fondovima za pokri e gubitaka koji e nastati zbog smanjenja stope doprinosa.
- Potrebno je utvrditi ukupan fond plata i svih teku ih rashoda na svim nivoima vlasti, koji se ne e mo i pove avati bez obzira na rast poreskih prihoda.
- Mjere za poboljšanje naplate poreza e se aktivno provoditi. To e uklju iti napore na razmjeni informacija izme u etiri poreske uprave i prihvatanje pristupa revizije i inspekcije zasnovanog na riziku, a sve u skladu sa

ustavnim ure enjem i nadležnostima svake od poreskih agencija i u okviru zaklju enog memoranduma o saradnji, kao i pove anje napora na naplati nepla enih poreskih dugovanja. Planiraemo e-usluge za PDV i porez nadohodak.

- Smanjenje rashoda je najve im dijelom biti rezultat provo enja reformi javne uprave, uklju uju i stroge kontrole zapošljavanja i ukupnog fonda plata u javnom sektoru te penzione i reforme socijalne zaštite, kao i od transparentnijeg prioritetnijeg planiranja i provo enja javnih investicija.
- Entiteti, kantoni i Brko Distrikt će unaprijediti fiskalne kontrole i finansijsko upravljanja kroz donošenje novih zakona o fiskalnoj odgovornosti (u RS-u) i finansijskoj kontroli i upravljanju (u FBiH) i vlasti na svim nivoima će usvojiti nove razvojne strategije javne unutrašnje finansijske kontrole.
- Mjere zaja anje kontrole nad nižim nivoima vlasti, vanbudžetskim fondovima, kao i javnim preduzeima će biti aktivno provo ene (kako je dogovoren s MMF-om i Svjetskom bankom). Entitetske vlade, vlade kantona i Brko Distrikta će usvojiti i provesti sveobuhvatne strategije za rješavanje pitanja preostalih gubitaša u javnom vlasništvu, koja tako erimaju veliki zaostatak nepla enih socijalnih doprinosa.
- Vlade entiteta, kantona i Brko Distrikta će tražiti finansijsku i tehničku pomoć Svjetske banke, kako bi sproveli reformu zdravstvenog sektora. Reforma podrazumijeva rješenje dugovanja zdravstvenog sektora, uvođenje trezorskog sistema poslovanja, te definisanje novih modela i izvora finansiranja, uz precizno normiranje mreže zdravstvenih ustanova. Od Svjetske banke će kroz program DPL tražiti da osigura tehničku i finansijsku podršku za reorganizaciju zdravstvenog sektora. Entitetske vlade, vlade kantona i Brko Distrikta će ova sredstva koristiti za izmirenje neizmirenih obaveza u zdravstvenom sektoru (posebno doprinosa) do kraja 2015. godine. Paralelno, vlasti u BiH će podržati poveanje akciza na duvan i alkohol koji će biti direktni prihodi fonda zdravstvenog osiguranja RS i fondova zdravstvenog osiguranja u FBiH i kantonima i Brko Distriktu do kraja 2015. godine.
- Osiguranje održivosti javnog duga je od ključne važnosti za održavanje stabilnosti javnih finansija, ali je isto moguće osigurati samo uz smanjenje budžetskog deficita. Razmjene informacija među vladama na svim nivoima vlasti o strukturi duga, bruto potrebama za zaduživanjem i planovima i priznanju neispla enih obaveza i kliringu osiguraće realnost srednjeg nog fiskalnog okvira.

Poslovna klima i konkurentost

9. Dalji rast i prosperitet moraju biti zasnovani na privlačenju investicija. Postoji potreba da se unaprijedi konkurentnost eliminiranjem već dobro poznatih i dokumentovanih prepreka investicijama. Osim toga, postoji potreba da se ujedna i i izravna teren za investicije uklanjanjem skrivenih dotacija i ostalih vidova pomoći i mnogim velikim preduzećima i poboljšanjem stečajnih procedura te nastavkom aktivnosti na rješavanju problema s nekim od neodrživih preduzeća. Uz to, postoje nedosljednosti i zamršenosti u regulatornim okvirima i poreskim sistemima koji predstavljaju glavne probleme potencijalnim investitorima u ekonomiju, a prava su visokim administrativnim preprekama:

- Reforme poslovnog okruženja će uključiti: u FBiH, kantonima i Brko Distriktu nove zakone o privrednim društvima i direktnim stranim ulaganjima i pojednostavljenje i automatizovanje registracije poslovnih subjekata; ubrzati procedure za pribavljanje građevinskih dozvola i priključaka za struju; olakšati izvoz nastavkom reformi inspekcija i jačanjem nacionalne kontrole kvaliteta, uskladiti ene u skladu s zahtjevima EU, ispitati izvodljivost provo enja fiskalno održivih javno-privatnih partnerstva i ostvarivanja većeg učešća privatnog sektora u razvoju infrastrukture, svi nivoi vlasti će sa inicijativom (objaviti) sveobuhvatan popis parafiskalnih nameta u cilju osiguravanja njihove transparentnosti i smanjenja u skladu sa podjelom nadležnosti.

- Potrebni su bolji zakoni i prakse za zaštitu investitora, uklju uju i bolje korporativno upravljanje, osnažene prakse upravljanja rizikom radi poboljšanja pristupa finansijama (posebno za nova preduze a), bolju zaštitu manjinskih dioniara i efikasnije okvire za insolventnost izmjenom zakona o ste aju kojim e se uvesti novi institut „predste ajni postupak“ sciljem finansijskog restrukturiranja dužnika kako bi se izbjegao ste aju u cilju očuvanja radnih mesta i nastavak obavljanja osnovne djelatnosti privrednog društva. Oba entiteta, kantoni i Brko Distrikat će izvršiti reviziju svog ste aju zakonodavstva u cilju skraćivanja ste aju postupka. U FBiH će se uvesti privredni sudovi.
- Javna preduze aće biti podijeljena na ona koja su održiva (smanjim ili većim potrebama za prestrukturiranjem) i ona koja to nisu, uz predviđenu objavu popisa takvih preduzeća. Ovi popisi će formirati osnovu za sveobuhvatne programe prestrukturiranja i program privatizacije/likvidacije u srednjemnom periodu. Vlade entiteta, kantona i Brko Distrikta će tražiti finansijsku i tehničku pomoć Svjetske banke kako bi pripremili i realizovali program restrukturiranja javnih preduzeća. Posebna pažnja će se posvetiti restrukturiranju željeznica (u oba entiteta), te rudnika (u Federaciji BiH), koji podrazumijeva novu organizaciju i broj zaposlenih. Predviđene će se izrade preliminarnih planova u cilju pripreme BH Telekoma za djelimičnu privatizaciju u FBiH.
- Dalji napor da se očuva stabilnost finansijskog sektora i stvore uslovi potrebni za oživljavanje bankarskog kreditiranja će se aktivno provoditi u konsultacijama s Centralnom bankom Bosne i Hercegovine i MMF-om. U sklopu toga, prilagođavaće zakone iz finansijskog sektora s direktivama EU i uslovima iz Bazela, primjenljivim za stepen razvijenosti domaćeg finansijskog tržišta istovremeno jačajući nadzor nad bankama od strane entitetskih agencija za bankarstvo.
- Osiguraće provođenje novog nacrta zakona o carinskoj politici, koji će pojednostaviti carinsku obradu i smanjiti administrativne zahtjeve, čime će se olakšati trgovina.

Tržište rada

10. Kako bi se stabilno krenulo putem održivog rasta, Bosna i Hercegovina se mora prihvati svojih strateških prednosti. One uključuju znanje potencijala u radnoj snazi koji trenutno nije dovoljno iskorišten. Niska stopa aktivnosti radno sposobnog stanovištva i visoka stopa nezaposlenosti koja je u znaku njene mjeri posljedica neusklađenosti ponude i potražnje za kvalifikovanom radnom snagom ograničava mogućnosti razvoja. U BiH postoji i znaku ajan broj dugoročno nezaposlenih koji su obeshrabreni da traže zaposlenje. Postojeći zakoni o radu u znaku njene mjeri više ne odražavaju društvene i ekonomski odnose u BiH, te su u pojedinim odredbama kontradiktorni sa drugim zakonima i u nekim odredbama nejasni i nedovoljno fleksibilni. Kultura kolektivnog pregovaranja i socijalnog dijaloga je nedovoljno razvijena i često opterećena nerealnim zahtjevima socijalnih partnera.

- Znaku ajan smanjenje doprinosa socijalne zaštite (posebno za one s manjim primanjima) bi smanjilo troškove rada, pomoglo da se privuku investitori i dovelo bi više zaposlenih u formalni sektor (i smanjilo dominantnost zaposlenja u neformalnom sektoru), ali je isto nemoguće sprovesti bez osiguranja dodatnih sredstava za vanbudžetske fondove.
- U srednjemnom periodu reformisati sistem obrazovanja u cilju njegovove većepovezanosti sa tržištem rada.
- Razmotriće uvođenje shema podrške za tražioce prvog zaposlenja.
- Aktivno će se težiti obeshrabruvanju rada u sivoj ekonomiji, uključujući i putem spremanja prijava nižeg dohotka kao osnova za obraćanje i plaćanje poreza i doprinosa.
- Ostale reforme tržišta rada će biti donesene kako je dogovoren s MMF-om i Svjetskom bankom i uz konsultacije sa socijalnim partnerima. Entitetske vlade, vlade kantona i Brko Distrikta će poboljšati nacrte

svojih zakona o radu, uz konsultacije sa socijalnim partnerima, kako bi se povećala fleksibilnost radnih uslova (uključujući i omogućavanje zaposlenja na pola radnog vremena) i omogućilo diferencijalno određivanje plata na osnovu vještina, kvalifikacija, nivoa iskustva i učinka.

- U isto vrijeme, entiteti, kantoni i Brčko Distrikt će pojačati svoje inspekcije rada i povećati kazne za kršenje zakona o radu i potruditi se da zaštite prava radnika u skladu sa standardima rada Međunarodne organizacije rada i EU direktivama o radu. Zavodi/službe za zapošljavanje će uvesti upravljače prakse da bi poboljšali varanje ljudi u radni status i osigurali razdvajanje obaveznog zdravstvenog osiguranja od funkcije posredovanja u zapošljavanju.

Reforma socijalne zaštite i penzija

11. Uz unapredavanje inicijative i efikasne industrije, moderno i brižno društvo se mora pobrinuti za one koji ne mogu brinuti sami o sebi. Istovremeno, sistemi socijalne zaštite ne smiju istovremeno remetiti podstreke u ekonomiji i moraju biti fiskalno održivi. Da bi se ti ciljevi postigli, entitetske vlade, vlade kantona i Brčko Distrikta moraju poboljšati ciljanje socijalne pomoći i putem paketa mjer kojima će u inicijativi politike socijalne zaštite efikasnijim, efektivnijim i pravilnjim. Socijalna zaštita treba da je u funkciji onih kojima je zaista potrebna ili koji je plaćaju i mora biti postavljena na stabilne finansijske osnove. Penzioni sistemi bi takođe trebalo da su na stabilnim finansijskim osnovama, ukoliko se tokom srednjeg perioda želi riješiti problem nagomilanih prava radnika.

- Sistemi socijalne zaštite će biti reformirani (u konsultacijama sa Svjetskom bankom i MMF-om), uključujući i poboljšano ciljanje socijalne zaštite koja se ne finansira iz doprinosa i uspostavljanje centralizirane baze podatka svih korisnika socijalnih davanja u FBiH i kantonima. Reformski napor će imati za cilj da podstaknu korisnike da budu aktivni učesnici u ekonomiji, a uz zaštitu i povećanje socijalne pomoći za one kojima je najpotrebnija.
- U FBiH i kantonima sistemi osiguranja moraju biti postavljeni na vrste finansijske osnove i to: zamrzavanjem troškova za privilegovane penzije i smanjenjem opcija prijevremenog penzioniranja za rizična zanimanja, uvođenjem razumnih sankcija za prijevremeno penzioniranje i bonusa za kasnije penzionisanje kako bi se produžila doba za efektivno penzioniranje i uvođenje održivog indeksiranja primanja.
- Revizija radi verifikovanja prihvatljivosti postojećih korisnika će biti ubrzana u cijeloj FBiH i kantonima, a Vlada FBiH i vlade kantona će ojačati zakonski okvir za poboljšanje postupka revizije. Ubrzo će se provoditi penzionih reformi na osnovu novog zakona o penzijama u FBiH.
- FBiH i kantoni će tražiti pomoći Svjetske banke u rješavanju pitanja neisplaćenih obaveza prema socijalnim fondovima za doprinose iz radnog odnosa.
- U RS, Vlada će ispitati potrebu za reformom parametara penzijskog sistema.
- Oba entiteta, kantoni i Brčko Distrikt će energično raditi na izradi prijedloga shema za dobrovoljno penzionisanje. FBiH i kantoni će se posvetiti izradi potrebnih zakonskih propisa, dok će RS nastaviti sa aktivnostima na osnivanju prvog dobrovoljnog penzijskog fonda.

Vladavina prava i dobro upravljanje

12 Postoji potreba da se osigura nepovratno osnaživanje vladavine prava, koja mora biti izgrađena na osnovama konkretnog napretka u borbi protiv organiziranog kriminala, terorizma i korupcije. Sve operativne i institucionalne aktivnosti će imati za cilj da osiguraju građana u cijeloj Bosni i Hercegovini sigurnije okruženje bez korupcije. U isto vrijeme, vlasti na svim nivoima u BiH će povećati svoje zalaganje da se povrati povjerenje građana u institucije odgovorne za vladavinu prava, razvojem kapaciteta, odgovornosti, profesionalizma i integriteta.

- Biće usvojena strategija reforme sudskog sistema/plan akcije (2014-2018), uspostaviti efikasnu prevenciju korupcije i sukoba interesa u pravosudju, povećati profesionalizam i integritet putem propisivanja objektivnih kriterijuma za imenovanje nosilaca pravosudnih funkcija i usvajanju mjera integriteta cijelog pravosudnog sistema u BiH; pojačati disciplinsku odgovornost nosilaca pravosudnih funkcija usvajanjem novih pravila disciplinskog postupka i uvođenjem novih disciplinskih mjera. Insistirati da sudovi donose odluke u razumnom roku, a sagledati mogunost da se komunalni predmeti rješavaju van sudskim putem. Poboljšaće se procedura prodaje zaplijenjene imovine te unaprijediti uloga sudskih izvršioca kako bi se smanjilo opterećenje sudova u izvršnom postupku.
- Profesionalan, efektivan i efikasan rad policijskih službi je ključ za suočavanje sa sigurnosnim izazovima. Procjena će se vršiti radi identifikovanja mjera kako bi se dodatno unaprijedio integritet policijskih agencija na svim nivoima. Bliska saradnja policije na svim nivoima će biti unaprijeđena, u skladu sa utvrdjenim ustavnim nadležnostima. Regionalna i međunarodna policijska saradnja će nastaviti da se razvija, uključujući i stupanja na snagu operativnog sporazuma sa Europolom, u skladu sa Privremenom odlukom o uspostavljanju sistema saradnje i razmjene informacija nadležnih organa za sprovođenje zakona u Bosni i Hercegovini i EUROPOL-a.
- Usvojiće se strategije za borbu protiv korupcije i biće uspostavljene efikasne strukture za prevenciju i nadzor u skladu sa relevantnim međunarodnim standardima i poštujće ustavne nadležnosti i usvojene dokumente na svim nivoima vlasti. Sane institucije vladavine prava će se pridržavati najviših standarda integriteta, dok će adekvatne mјere integriteta biti uspostavljene na svim nivoima vlasti kako bi se osiguralo onemogućavanje korupcije i sankcije efikasno primjenile. Borba protiv ozbiljnog kriminala i korupcije, pored efikasnije istrage, krivičnog gonjenja i osude će tako biti zasnovana na vršenim pravnim i institucionalnim okvirima koji reguliše oduzimanja imovine, pranja novca i povratna svim nivoima vlasti u BiH.
- Pored usvojene strategije za borbu protiv terorizma u BiH i prate ih akcionih planova, biće zaključen i operativni sporazum sa Europolom kako bi se na taj način osigurao dvosmjerni protok povjerljivih informacija o kriminalu između BiH i zemalja članica; poboljšati protok informacija između policije i tužilaca povećanjem efikasnosti sistema razmjene podataka; usvojiće se novu strategiju integrisanog upravljanja granicama koja osigurava bolju saradnju između svih srodnih agencija u BiH i preko njenih granica; uskladitivanjem svih zakona o civilnom posjedovanju oružja.
- Radi se na uskladivanju našeg pravog i regulatornog okvira za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma u skladu sa međunarodnim standardima i preporukama sa Financial Action Task Force (Radne grupe za finansijsko djelovanje).

Reforma javne uprave

13. Reforma javne uprave je jedan od ključnih prioriteta za osiguranje fiskalne održivosti i kvalitetno pružanje usluga građana. Reformu je potrebno provoditi u tijesnoj vezi s reformama u socioekonomskom sistemu i vladavini prava.

- Vijeće ministara BiH, entitetske vlade, vlade kantona i Brčko Distrikta će usvojiti ključne principe, koji su osnova za sljedeći ciklus reforme javne uprave. Modernija, kompetentnija, transparentnija, efikasnija, ekonomičnija i odgovornija javna uprava će poboljšati pružanje javnih usluga i ostvariti uštude. Ovi planovi će uključiti osnovne, suštinske važne reforme za upravljanje javnim finansijama.
- Postoji podrška za snažniju reformu javne uprave na svim nivoima vlasti. Svi nivoi vlasti će izraditi nove zakone o državnim službenicima i zaposlenicima, uz pomoć Svjetske banke i SIGMA-e, da bi olakšali reformu javne uprave i uveli veću fleksibilnost radnih aranžmana. Ovi zakoni će biti usvojeni ubrzo nakon usvajanja novih zakona o radu u entitetima, kantonima i Brčko Distriktu. Kandidati za zapošljavanje u državnoj službi će biti ocjenjivani na osnovu prethodno određenih kriterija kvalifikovanosti i rezultata testova kompetentnosti i organi uprave će osigurati zapošljavanje najbolje rangiranih.
- Vijeće Ministara BiH, entitetske vlade, vlade kantona i Brčko Distrikta će uvesti ograničenja na zapošljavanje u javnoj upravi sve dok revidirani kadrovski sistemi ne budu doneseni i provedeni (uključujući i korištenje norme), a ukupan fond plata u javnom sektoru će biti zamrznut do donošenja revidiranog sistema određivanja platana osnovu vrijednosti.
- Objavljivanje odluka o žalbama u postupcima javnih nabavki (kao zakonska obaveza) će biti od središnje važnosti za osiguranje transparentnosti u procedurama nabavki, odluđivanjem o žalbama i osiguranim pristupom javnosti odlukama Tijela za reviziju nabavki.

14. Vijeće ministara BiH, entitetske vlade, vlade kantona i Brčko Distrikta će se i dalje blisko konsultovati s EU o ovoj agendi, koja će se razvijati i tražiti da se pojasne i obrazlože bilo koja značajna odstupanja od dogovorenog, tako da se napredak može jasno redovno mjeriti, razumijevati i ocjenjivati. Redovni izvještaji o napretku biće dostavljeni Delegaciji EU u Sarajevu. Izvještaji će biti temeljeni na invenicama i po prirodi tehnički i kratki (dok će istovremeno osigurati dati sadržaj svih usvojenih mjera i okolnosti kašnjenja i promjena planova). Prvi izvještaj bi trebalo da bude dostavljen 15. novembra 2015. godine.

15. Biće data puna podrška za uspješnu realizaciju aktivnosti u vezi sa provodenjem popisa stanovništva, domaćinstava i stanova, uz puno poštivanje odredbi Zakona o popisu, podzakonskih propisa i europskih statističkih standarda u popisnim aktivnostima.

16. Sazivaćemo redovne koordinacione sastanke sa predstvincima EU i međunarodnih finansijskih institucija, radi pojašnjavanja tehničkih detalja i pomoći u pripremi izvještaja. Osim toga, predlažemo da pregledamo napredak u provodenju reformske agende s EU i međunarodnim finansijskim institucijama na sastanku na visokom nivou, koji bi se organizovao krajem novembra. To će biti prilika da se sagleda cjelokupan napredak i postigne dogovor o svim suštinskim važnim revizijama.

17. Obavezuju se državni, entitetski, kantonalni nivo vlasti i Brčko Distrikta da ni na koji način ne će osporavati, ometati i blokirati realizaciju aranžmana sa međunarodnim finansijskim institucijama koji su direktno i indirektno vezani za reformske procese, a koje je određeni nivo vlasti sproveo ili sprovodi u okviru svojih ustavnih nadležnosti.

Odgovor Poreske uprave RS na Zahtjev za slobodan pristup infomacijama o poreskim dugovanjima

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА
ПОРЕСКА УПРАВА**

Трг Републике Српске 8, 78000 Бања Лука - тел./факс: 051/332-300; 332-336,
callcenter 051/345-080, www.poreskaupravars.org; e-mail: kontakt@poreskaupravars

рој: 06/1.01/0701-052.4-21917/2016
ања Лука, 04.05.2016. године

ЕНТАР ЦИВИЛНИХ ИНИЦИЈАТИВА
анџеларија Бања Лука
етра Кочића 41, 78000 Бања Лука

редмет: Одговор на допис,

На основу дописа „Центра цивилних иницијатива-ЦЦИ“ број:02-IV/16 од
1.04.2016. године, тражили сте информације везано за: проглед пописа

POSAO ***** NARODU